

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ)

ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ. ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Όνόματα φοιτητών: ΜΑΡΙΑ ΜΠΑΝΤΖΗ Α.Μ. 13951

ΙΩΑΝΝΑ ΜΟΣΧΙΔΟΥ Α.Μ. 13944

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΒΑΘΗ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2014

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	2
Περίληψη	4
Πρόλογος	5
Κεφάλαιο 1: Ο επιχειρηματίας	
1.1 Η έννοια του επιχειρηματία	6
1.2 Ο επιχειρηματίας σαν προσωπικότητα	7
1.3 Ποια είναι τα επιχειρηματικά κίνητρα	8
1.4 Η συμβολή της επιχειρηματικότητας στην κοινωνία και στην οικονομία	9
Κεφάλαιο 2: Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα	
2.1 Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα κατά το παρελθόν	11
2.2 Οικονομική κρίση και ΔΝΤ	15
2.3 Η επιχειρηματικότητα μέσα στην κρίση	16
2.4 Είδη επιχειρηματικότητας	18
Κεφάλαιο 3: Νεανική επιχειρηματικότητα	
3.1 Η νεανική επιχειρηματικότητα	21
3.2 Βασικές αρχές της νεανικής επιχειρηματικότητας	24
3.3 Η επιχειρηματικότητα στην ψηφιακή εποχή	27
3.4 Επιδοτούμενα προγράμματα	29
3.4.1 Πρόγραμμα για μικρομεσαίες επιχειρήσεις του ΕΣΠΑ	30
3.4.2 Γυναικεία επιχειρηματικότητα ΕΣΠΑ	30

3.4.3	ΟΑΕΔ για νέους επιχειρηματίες	31
3.4.4	ΕΦΕΠΑΕ	31
3.4.5	Παρατηρητήριο Νεανικής Επιχειρηματικότητας	32
3.4.6	Erasmus για νέους επιχειρηματίες	33
3.4.7	Τραπεζικά προγράμματα ΕΤΕΑΝ	34
Κεφάλαιο 4: Ανασταλτικοί παράγοντες νεανικής επιχειρηματικότητας		
4.1	Ποιοι είναι οι ανασταλτικοί παράγοντες	36
4.1.1	Γραφειοκρατία	37
4.1.2	Υψηλή Φορολογία	38
4.1.3	Δανεισμός	40
4.1.4	Ψυχολογία νέου επιχειρηματία	41
4.1.5	Επιχειρηματικές ευκαιρίες και η στάση της ελληνικής κοινωνίας στην επιχειρηματικότητα	42
4.1.6	Επιχειρηματική παιδεία	43
4.2	Λύσεις για την ανάπτυξη της νεανικής επιχειρηματικότητας	43
4.3	Γνωστοί νέοι επιχειρηματίες ανά τον κόσμο	46
Κεφάλαιο 5: Έρευνα – Ερωτηματολόγια		49
Συμπεράσματα		58
Βιβλιογραφία		59
Παράρτημα		63

Περίληψη

Σκοπός της παρακάτω εργασίας ήταν η παρουσίαση της νεανικής επιχειρηματικότητας στις μέρες μας. Αρχικά έγινε μια ανάλυση του επιχειρηματία σαν έννοια και σαν προσωπικότητα. Έπειτα συζητήθηκαν τα επιχειρηματικά κίνητρα και η συμβολή που έχει η επιχειρηματικότητα στην κοινωνία και στην οικονομία.

Στην συνέχεια συζητήθηκε η επιχειρηματικότητα στην χώρα μας, όπως ήταν κατά το παρελθόν και τις συνθήκες που οδήγησαν στην οικονομική κρίση και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Εξετάστηκε επίσης η επιχειρηματικότητα μέσα στην κρίση και ποιες επιχειρήσεις κατάφεραν να καρποφορήσουν. Τέλος αναλύθηκαν οι καινοτόμες μορφές επιχειρηματικότητας στις μέρες μας, όπως είναι η νέα επιχειρηματικότητα, η γυναικεία και η νεανική.

Η νεανική επιχειρηματικότητα αναλύθηκε εκτεταμένα, όπως και οι βασικές αρχές της. Επίσης συζητήθηκαν και τα προγράμματα, τα οποία στηρίζουν και επιδοτούν τους νέους επιχειρηματίες όπως το ΕΣΠΑ, ο ΟΑΕΔ, το ΕΦΕΠΑΕ, το Παρατηρητήριο Νεανικής Επιχειρηματικότητας, τα Τραπεζικά προγράμματα και το Erasmus για νέους επιχειρηματίες. Επιπλέον έγινε αναφορά στους ανασταλτικούς παράγοντες της νεανικής επιχειρηματικότητας για τους νέους ανθρώπους. Αναλύθηκαν προβλήματα όπως η γραφειοκρατία, η υψηλή φορολογία, ο δύσκολος δανεισμός, η κακή ψυχολογία λόγω κρίσης και η στάση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στην επιχειρηματικότητα. Έπειτα δόθηκαν προτάσεις και λύσεις για να μπορέσει να ανθίσει η επιχειρηματικότητα των νέων στην Ελλάδα. Τέλος, παρουσιάστηκαν παραδείγματα από γνωστούς και πετυχημένους νέους επιχειρηματίες ανά τον κόσμο.

Η έρευνα που ακολούθησε είχε σκοπό να εμβαθύνει στα αιτία που έχουν υπάρξει ανασταλτικοί παράγοντες της επιχειρηματικότητας για τους νέους. Επιπλέον ποια από τα προγράμματα επιχειρηματικότητας οι επίδοξοι επιχειρηματίες γνωρίζουν και θεωρούν χρήσιμα.

Λέξεις - κλειδιά:

Επιχειρηματίας, νεανική επιχειρηματικότητα, οικονομία, νέοι επιχειρηματίες, οικονομική κρίση, ΕΣΠΑ, ΟΑΕΔ, τραπεζικά προγράμματα.

Πρόλογος

Συχνά ακούγεται η φράση πως οι νέοι αποτελούν το μέλλον του κόσμου. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί οι νέοι είναι αυτοί που θα πρωτοπορήσουν, θα φέρνουν νέες ιδέες και τεχνολογίες και οράματα και για αυτό οι κοινωνίες στηρίζουν την εξέλιξή τους στους νέους ανθρώπους. Στην σημερινή δύσκολη οικονομία, δεν δίνεται εύκολα η ευκαιρία στους νέους να προσπαθήσουν, να δημιουργήσουν επιχειρήσεις και πρωτοποριακά προϊόντα, καθώς οι συνθήκες είναι μεταβλητές και αβέβαιες.

Όμως είναι ακριβώς σε περιόδους ύφεσης και οικονομικής κρίσης, που η ανάπτυξη της επιχειρηματική δράσης και ιδιαίτερα η επιχειρηματικότητα των νέων, μπορεί να είναι και το κλειδί της διεξόδου από αυτή την κατάσταση, τόσο σε ατομικό επίπεδο άλλα και σε κοινωνικό και οικονομικό.

Από την πλευρά της η ηγεσία της χώρας άλλα και η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάνουν προσπάθειες να στηριχθεί και να ανθίσει η νεανική επιχειρηματικότητα. Διάφορα κονδύλια δίνονται για την οικονομική στήριξη στην έναρξη νέων επιχειρήσεων, όπως δημιουργούνται και τρόποι στήριξης και βοήθειας στους νέους που επιθυμούν να ξεκινήσουν μια επιχείρηση.

Φυσικά αυτό πολλές φορές δεν είναι τόσο εύκολο, αφού οι νέοι σήμερα έρχονται αντιμέτωποι με το αρνητικό κατεστημένο, την οικονομική κρίση, την υψηλή φορολογία, την ατελείωτη γραφειοκρατία, την οικονομική αστάθεια της χώρας, την διαφθορά και τους προσωπικούς τους φόβους περί αποτυχίας. Είναι λοιπόν φανερό ότι η εκκίνηση μιας επιχειρηματικής δράσης δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα μιας αυθόρμητης απόφασης, αλλά προσεχτικής στόχευσης και μελέτης, καθώς εμπόδια υπάρχουν πολλά. Άλλα όπως είπε και ο Χένρυ Φορντ, τα εμπόδια είναι αυτά τα πράγματα που τρομάζουν τους ανθρώπους, όταν απομακρύνουν το βλέμμα τους από τον στόχο.

Το περιεχόμενο της πτυχιακής εργασίας δεν απηχεί απαραίτητα τις απόψεις του Τμήματος ή της Επιτροπής που την ενέκρινε.

Κεφάλαιο 1

Ο ρόλος του επιχειρηματία

1.1 Η έννοια του επιχειρηματία

Ο επιχειρηματίας σαν όρος χρησιμοποιείται πάρα πολύ τις τελευταίες δύο δεκαετίες στην χώρα μας. Τα κριτήρια που δίνουν σε κάποιον τον ρόλο του επιχειρηματία είναι κυρίως οικονομικά, αλλά και κοινωνικά. Ο επιχειρηματίας είναι συνήθως ο ιδρυτής και ιδιοκτήτης μιας εταιρείας, το άτομο το οποίο συγκεντρώνει και οργανώνει τους διαθέσιμους πόρους της εταιρείας. Τι κάνει όμως έναν άνθρωπο επιχειρηματία; Η απάντηση σε αυτό είναι μια καλή παιδεία και το επιχειρηματικό πνεύμα, και όχι απαραίτητα με αυτή την σειρά.

Ο επιχειρηματίας δεν μπορεί να οριστεί εννοιολογικά καθώς ο ρόλος του έχει αλλάξει ανά τους αιώνες. Κατά τον Μεσαίωνα, επιχειρηματίας ήταν αυτός που είχε την ευθύνη για την ολοκλήρωση ενός έργου, συνήθως με πόρους της εκάστοτε κυβέρνησης. Αργότερα, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, όπου άρχισαν να λειτουργούν οι πρώτες βιομηχανικές μονάδες, υπήρχαν δύο ερμηνείες για το ποιος είναι επιχειρηματίας. Αφενός επιχειρηματίας ήταν εκείνος που πρόσφερε κεφάλαιο και έπαιρνε τόκους, άλλα ήταν και εκείνος που διέθετε διοικητικές ικανότητες. Τέλος, στον προηγούμενο αιώνα, επιχειρηματίας ήταν το άτομο που έπαιρνε πρωτοβουλίες, οργάνωνε σωστά τα οικονομικά μιας επιχείρησης και ήταν υπεύθυνος για την αποτυχία αυτής. Ο επιχειρηματίας θεωρείται καινοτόμος αφού είναι το άτομο που ανέπτυξε κάτι ξεχωριστό (Σαλαβού, 2006).

Ο γνωστός οικονομολόγος Σούμπερτ, θεωρούσε ότι το επιχειρηματικό πνεύμα δεν είναι επιστήμη ή τέχνη ή απόπειρα εκμετάλλευσης κάποιου άλλου. Αντίθετα είναι ο συνδυασμός της ανάληψης επενδυτικών κινδύνων με την σωστή αξιοποίηση των γνώσεων και των κοινωνικών παρατηρήσεων.

Επιπλέον ο Σούμπερτ πίστευε ότι η εκμετάλλευση κέρδους επιτυγχάνεται από έναν επιχειρηματία όταν εκείνος εισάγει στην αγορά ένα νέο, ή καλύτερο ποιοτικά προϊόν, ή όταν χρησιμοποιήσει μια βελτιωμένη μέθοδο παραγωγής που να έχει μικρότερο

κόστος ή ακόμα και όταν αυτός χρησιμοποιήσει βελτιωμένους τρόπους οργάνωσης της επιχείρησής του, με μειωμένο κόστος.

Ο Σούμπερτ πιστεύει ότι ο επιχειρηματίας πρέπει να είναι καινοτόμος, δεν είναι απαραίτητα να εφευρίσκει νέα πράγματα, αλλά να τα κάνει να δουλεύουν. Η έννοια του επιχειρηματία που μας δίνει ο Αυστριακός οικονομολόγος είναι ιδανική, καθώς δεν δέχεται σαν επιχειρηματία κάποιον που δεν έχει μεγάλες φιλοδοξίες ή προσδοκίες (Fagerberg, 2003).

Ένας άλλος προσδιορισμός του επιχειρηματία είναι αυτός του Φον Μίζες, ο οποίος θεωρεί ότι ο επιχειρηματίας δεν είναι κεφαλαιοκράτης. Αντίθετα είναι ένας δημιουργός καθώς προσπαθεί να καινοτομήσει σε ένα καθεστώς αβεβαιότητας (Ψαροπούλου, 2012).

1.2 Ο επιχειρηματίας σαν προσωπικότητα

Ο κάθε άνθρωπος είναι ξεχωριστός, όπως και τα χαρίσματα του κάθε ανθρώπου είναι διαφορετικά από των υπολοίπων. Ο τρόπος που ξεχωρίζουν οι άνθρωποι που θέλουν να κάνουν καριέρα σαν επιχειρηματίες είναι από την μεγάλη τους επιθυμία για επιτεύγματα. Αυτό συνήθως δεν προέρχεται από την ανάγκη κοινωνικής αναγνώρισης, αλλά από την βαθιά επιθυμία του ίδιου του ατόμου για την εκπλήρωση των στόχων του.

Βέβαια, η επιθυμία ενός ανθρώπου για να γίνει επιχειρηματίας ή μερικές καλές ιδέες, δεν είναι αρκετά για να πετύχει μια επιχείρηση. Ένας επιχειρηματίας, για να γίνει πετυχημένος χρειάζεται να διαθέτει κάποιες ικανότητες. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι: εργατικότητα, δημιουργικότητα, υπευθυνότητα, προσαρμοστικότητα, εντιμότητα, αντικειμενικότητα, ικανότητα επικοινωνίας, οργανωτικότητα, αλλά επίσης πολύ σημαντικό για έναν επιχειρηματία είναι να κάνει ρεαλιστικούς προγραμματισμούς και να έχει πνεύμα αισιοδοξίας.

1.3 Ποια είναι τα επιχειρηματικά κίνητρα

Το βασικό κίνητρο που πρέπει να εξετάσει ένας επιχειρηματίας είναι το ρίσκο σε σχέση με την πιθανότητα κέρδους. Το ρίσκο για ένα άτομο να επιλέξει να γίνει επιχειρηματίας είναι η αβεβαιότητα και η μη σταθερότητα μιας οχτάωρης εργασίας και ενός σταθερού μισθού. Η πιθανότητα κέρδους από την άλλη είναι το ενδεχόμενο να βγάλει πολύ μεγαλύτερο κέρδος από ότι θα έβγαζε μην κάνοντας μια δική του επιχείρηση.

Συνήθως τα κίνητρα για κάποιον που θέλει να γίνει επιχειρηματίας είναι πιο βαθιά και έχουν εσωτερική ή εξωτερική προέλευση. Εσωτερικό είναι ένα κίνητρο όταν ξεκινάει από το ίδιο το άτομο, από μια βαθιά επιθυμία να δημιουργήσει. Αντίθετα εξωτερικά λέγονται τα κίνητρα που προέρχονται από άλλες πηγές όπως είναι η οικογένεια ή ακόμα και η κοινωνία. Πολλές φορές βέβαια, ο διαχωρισμός των δύο είναι πολύ δύσκολος να γίνει. (<http://www.cipe.org/essay/Etuk%20Aniete%20-%20Untitled%20%202nd%20Place%20for%20Entrepreneurship%20and%20Society.pdf>)

Εκτός όμως από τα εσωτερικά και τα εξωτερικά κίνητρα, υπάρχουν και άλλων ειδών λόγοι που μπορεί κάποιος να επιλέξει αυτήν την καριέρα. Λόγοι όπως το είδος των σπουδών που έχει ακολουθήσει κάποιος, ή την δυνατότητα συνέχισης μιας οικογενειακής επιχείρησης, ή ακόμα και ο παράγοντας της τύχης. Αυτά τα κίνητρα λοιπόν, θεωρούνται ουδέτερα.

Τα κίνητρα αυτά όμως μπορεί να είναι ελκτικά αλλά και απωθητικά. Ελκτικά κίνητρα είναι συνήθως η επιθυμία για κέρδος, το κοινωνικό κύρος, η οικονομική και επαγγελματική ανεξαρτησία και η ικανοποίηση της δημιουργικότητας ενός ανθρώπου. Απωθητικά κίνητρα συνήθως θεωρούνται η απόλυση από κάποια εργασία ή ο φόβος της απόλυσης, η αναγκαστική μετανάστευση ή και κάποιοι οικογενειακοί λόγοι. Με βάση τα παραπάνω, η επιχειρηματικότητα μπορεί να χωριστεί σε δύο κατηγορίες, στην επιχειρηματικότητα ανάγκης και στην επιχειρηματικότητα ευκαιρίας.

Η επιχειρηματικότητα ευκαιρίας έχει να κάνει με την επιχειρηματική ευκαιρία που διακρίνει ένας άνθρωπος και φαίνεται επικερδής. Αυτή είναι ικανή να προσφέρει ένα καλύτερο εισόδημα ή να οδηγήσει σε οικονομική ανεξαρτησία.

Από την άλλη, η επιχειρηματικότητα ανάγκης αφορά στην περίπτωση που κάποιος ωθείται σε επιχειρηματικές δραστηριότητες από έλλειψη εργασιακών επιλογών, δυσαρέσκεια από την τωρινή του θέση και οικονομική ζωή και χρειάζεται μια δική του επιχείρηση για να είναι ανεξάρτητος.

Γενικά, τα κίνητρα που μπορούν να ωθήσουν κάποιον στο να θελήσει να γίνει επιχειρηματίας είναι πολλά και ποικίλουν. Το σοβαρότερο φυσικά από όλα είναι το ενδεχόμενο μεγαλύτερου κέρδους. Όλοι θέλουν να ρισκάρουν αν έχουν το ενδεχόμενο να κερδίσουν περισσότερα χρήματα. Άλλο ένα σημαντικό κίνητρο θεωρείται από τους οικονομολόγους η εξουσία και η δύναμη που προσφέρει μια εταιρεία σε έναν άνθρωπο, και αυτό για πολλούς είναι εθιστικό. (Ψαροπούλου, 2012).

1.4 Η συμβολή της επιχειρηματικότητας στην κοινωνία και στην οικονομία

Η συμβολή της επιχειρηματικότητας είναι πολύ σημαντική για την ανάπτυξη της οικονομίας σε μια χώρα, αφού η ύπαρξη της επιχειρηματικότητας τροφοδοτεί την οικονομική ανάπτυξη. Χωρίς επιχειρηματικότητα δεν μπορεί να υπάρξει ανάπτυξη, ενώ παράλληλα τα αναπτυξιακό κλίμα εξασφαλίζει τις κατάλληλες δομές για την επιχειρηματικότητα.

Από την άλλη πλευρά, μια αναπτυγμένη αγορά δίνει περιθώρια για την ανάπτυξη της κουλτούρας και της κοινωνίας σε βάθος. Βέβαια, για να υπάρξει ανάπτυξη και επιχειρηματικότητα χρειάζεται ισορροπία πολλών παραγόντων. Αφενός χρειάζεται η ύπαρξη βασικής υποδομής, ένα σταθερό φορολογικό σύστημα, μία υγιή κεφαλαιαγορά, ευκολοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών, ευνοϊκό θεσμικό πλαίσιο, σταθεροποίηση στην οικονομία της χώρας και στο πολιτικό κλίμα, σωστή αξιοποίηση του φυσικού πλούτου και ενίσχυση των επιχειρηματικών δυνατοτήτων.

Για την ανάπτυξη όμως δεν χρειάζονται μόνο οικονομικοί πόροι, αλλά και ανθρώπινες ιδέες. Οι επιχειρηματικές ιδέες, αν είναι σωστά εφαρμοσμένες μπορούν να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον, οι θετικές επιδράσεις της επιχειρηματικότητας βοηθούν στην κοινωνική ανάπτυξη. Η επιχειρηματικότητα μπορεί να εκσυγχρονίσει την κοινωνία, ενώ βοηθά το άτομο στην ενσωμάτωσή του

στο κοινωνικό σύνολο. Επίσης αυξάνει την ποσότητα παραγωγής των προϊόντων και των υπηρεσιών και την ποιότητα αυτών. Διαμορφώνει τις καταναλωτικές συνθήκες και τον τρόπο ζωής της κοινωνίας, ενώ παράλληλα δημιουργεί σύγχρονες συνθήκες ζωής και κοινωνικές αξίες. Τέλος αυξάνει την ανταγωνιστικότητα στις επιχειρήσεις και την απασχόληση της κοινωνίας, πράγμα που συμβάλει στην παραγωγή, στα έσοδα της χώρας, ακόμα και στην ζήτηση προϊόντων, υπηρεσιών ή και θέσεων εργασίας.

(<http://www.cipe.org/essay/Etuk%20Aniete%20-%20Untitled%20-%202nd%20Place%20for%20Entrepreneurship%20and%20Society.pdf>)

Κεφάλαιο 2

Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

2.1 Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα κατά το παρελθόν

Είναι γνωστό σε όλους ότι η εικόνα της χώρας μας έχει αλλάξει δραματικά την τελευταία πενταετία. Η Ελλάδα έχει αλλάξει πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά σε σχέση με το πώς ήταν τις προηγούμενες δύο δεκαετίες. Μέχρι την οικονομική κρίση του 2008, η οποία χτύπησε την χώρα μας ένα χρόνο αργότερα, η Ελλάδα υπήρξε μια χώρα που αναπτυσσόταν διαρκώς. Οι επιχειρηματίες έβρισκαν συνεχώς νέες ευκαιρίες να δημιουργήσουν επιχειρήσεις – παντός τύπου- οι οποίες και με μία καλή οργάνωση ευημερούσαν. Τι όμως έσπρωξε την οικονομία της χώρας μας στην ύφεση; Ποια λάθη έγιναν από της ηγεσίες και τους επιχειρηματίες τα προηγούμενα χρόνια και οδήγησαν στην σημερινή κατάσταση;

Κατά την τελευταία δεκαετία πριν την οικονομική κρίση, η οικονομία της χώρας μας μεγεθύνθηκε με ετήσιο ρυθμό 3,8%, σχεδόν δηλαδή σε διπλάσιο ρυθμό από τον μέσο ρυθμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελληνική οικονομία στηρίχθηκε στους παραδοσιακούς κλάδους της οικονομίας όπως ήταν οι κατασκευές και ο εξοπλισμός.

Η ανεργία κατά την περίοδο 1999 – 2007, ενώ είναι σε σχετικά υψηλότερο ποσοστό από άλλες χώρες της Ευρώπης, αγγίζει το 10,13% του πληθυσμού, αλλά φθίνει διαχρονικά. Η μακροχρόνια ανεργία από την άλλη, δηλαδή η ανεργία που διαρκεί πάνω από έναν χρόνο, είναι μόλις 4,1%. Γενικότερα στην αγορά εργασίας υπήρχε μια ισορροπία με σχετικά χαμηλή αλλά εντατική απασχόληση.

<http://www.indeepanalysis.gr/?q=node/1287>

Την ίδια περίοδο, οι αποταμιεύσεις στην Ελλάδα φαίνονται να έχουν πολύ μικρά ποσοστά σε σύγκριση με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Οι λόγοι για αυτό ήταν κυρίως οι χαμηλές αποδόσεις της αποταμίευσης, η αύξηση της κατανάλωσης και η αρνητική στάση των Ελλήνων απέναντι στην αποταμίευση. Για να καλύψει όμως η χώρα τις χρηματοδοτικές της ανάγκες, λόγω της έλλειψης αποταμίευσης, αναγκάστηκε να δανειστεί ένα σημαντικό μέρος του ΑΕΠ.

Επιπλέον, το έλλειμμα στην Ελλάδα, παρότι παρουσιάζει μέχρι το 2007 μια φθίνουσα πορεία, είναι όμως πολύ υψηλό. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την περαιτέρω διόγκωση του δημόσιου χρέους.

Στην χώρα μας τα χρόνια πριν την οικονομική κρίση, ο κατά κεφαλήν καθαρός πλούτος, ως ποσοστό του ΑΕΠ είχε υπερβεί το μέσο όρο της υπόλοιπης Ευρώπης, ήδη από το 2002. Είχε φτάσει μάλιστα σε ποσοστά ίσα με των χωρών της Βόρειας Ευρώπης, της Ιταλίας και της Ισπανίας, οι οποίες και εκείνες τότε παρουσίαζαν μια συνεχή οικονομική ανάπτυξη.

Στην Ελλάδα, το κυριότερο μέρος του δημιουργούμενου πλούτου ήταν υπό την μορφή της ακίνητης περιουσίας, όπως σπίτια, διαμερίσματα, εξοχικά και άλλα. Η συμβολή των ακινήτων στον πλούτο των Ελληνικών οικογενειών είχε φτάσει ποσοστά 80% έως 90%, όταν στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες ήταν στο 40% έως 50% και στις Ηνωμένες Πολιτείες 25%-30%.

Στο ήδη υπάρχον πρόβλημα του δανεισμού, έρχονται να συμβάλουν οι εισαγωγές και οι εξαγωγές. Η Ελλάδα εισάγει το 35% περίπου του ΑΕΠ, κυρίως από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η Γερμανία και η Ιταλία. Οι εισαγωγές αφορούν κυρίως οχήματα, τρόφιμα, ενδύματα, μέταλλα, μηχανές και άλλα πολλά πράγματα. Παράλληλα, η εξαγωγική δραστηριότητα της Ελληνικής οικονομίας είναι αρκετά χαμηλή, περίπου στο 21% του ΑΕΠ. Το μεγάλο μέγεθος των εισαγωγών σε σχέση με τις χαμηλές εξαγωγές έχουν οδηγήσει σε ένα πολύ μεγάλο έλλειμμα που αγγίζει το 12,3%. (<http://www.indeepanalysis.gr/?q=node/1287>)

Όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα τις εσωτερικές και εξωτερικές οικονομικές ανισορροπίες. Αφενός το εξωτερικό ισοζύγιο πληρωμών έχει ανέβει ενώ συγχρόνως είναι σε υψηλά ποσοστά το δημοσιονομικό έλλειμμα και σε χαμηλό οι αποταμιεύσεις. Την ίδια στιγμή, το ισοζύγιο προϊόντων και υπηρεσιών παρουσιάζει επιδείνωση, όπως και το ισοζύγιο καθαρών επενδύσεων.

Την ίδια περίοδο, η Ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει ένα ακόμα παράλογο, η ανταγωνιστικότητα επιδεινώνεται ενώ ταυτόχρονα η παραγωγικότητα βελτιώνεται. Αυτό συμβαίνει επειδή η μεγέθυνση της παραγωγικότητας είναι διαφορετική ανάλογα με τους κλάδους, άλλα οι αμοιβές δεν διέφεραν ιδιαίτερα. Ένας άλλος λόγος είναι η ανάπτυξη ολιγοπωλιακών καταστάσεων και η ύπαρξη «transfer pricing». Τέλος η

ιδιότυπη οργάνωση της Ελληνικής παραγωγής στηριζόταν κυρίως στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. (<http://www.indeepanalysis.gr/?q=node/1287>).

Μεγάλη ανάπτυξη όμως είχε στην Ελλάδα και η παραοικονομία. Με τον όρο παραοικονομία εννοούμε την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, παράνομων ή νόμιμων, η οποία διαφεύγει του εντοπισμού και για αυτό τον λόγο δεν εντοπίζεται στο επίσημο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Στην χώρα μας παρουσιάζεται το μεγαλύτερο μέγεθος παραοικονομικής δραστηριότητας ανάμεσα στις υπό εξαίρεση χώρες, ενώ αυτό το μέγεθος αυξάνεται συνεχώς. Μάλιστα το 2008, η παραοικονομία στην Ελλάδα έφτασε το 20,97%, ίσο περίπου με το ΑΕΠ.

Οι επιπτώσεις όμως της παραοικονομίας για την Ελληνική οικονομία είναι πολλές. Αρχικά, οι συναλλαγές γίνονται σε μετρητά, το οποίο σημαίνει την αύξηση της ζήτησης για διαθέσιμα χρήματα. Επίσης, δημιουργείται μια παρά-αγορά χρήματος, όπου συναντούνται φαινόμενα όπως παράνομες πωλήσεις συναλλάγματος, κυκλοφορία πλαστών χαρτονομισμάτων, σπάσιμο μεταχρονολογημένων επιταγών και άλλα. Η παραοικονομία, αναπαράγει και συντηρεί την παρά-αγορά προϊόντων, τα οποία δεν εξασφαλίζουν πόρους για το κράτος, ενώ παράλληλα αυτά τα προϊόντα είναι ανταγωνιστικά με τα νόμιμα προϊόντα της χώρας.

(<http://www.indeepanalysis.gr/?q=node/1287>)

Όσον αφορά το κράτος, η παραοικονομία προκαλεί μείωση των φορολογικών εσόδων της χώρας και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τον περιορισμό του κράτους στην πραγματοποίηση δημόσιων δαπανών, ενώ η μείωση των εσόδων από τη φοροδιαφυγή, πλήττει την οικονομία και αυξάνει το φορολογικό βάρος στους υπόλοιπους πολίτες, οι οποίοι και αυτοί με την σειρά τους θα προσπαθήσουν να φοροδιαφύγουν, άρα αυτό είναι ένας φαύλος κύκλος. Στο ΑΕΠ της χώρας μας, το ύψος των διαφυγόντων φορολογικών εσόδων έφτασε το 4,9% το 2005 και το 4,7% το 2008.

Για τον ασφαλιστικό τομέα, η παραοικονομία προκαλεί απώλεια των εσόδων των ασφαλιστικών οργανισμών και περιορίζει τους διαθέσιμους πόρους για τις συντάξεις. Η δε καταβολή χαμηλότερων εισφορών στα ταμεία, σε σχέση με τις αληθινές αποδοχές, έχει ως αποτέλεσμα την συγκέντρωση λιγότερων ενσήμων και

χαμηλότερων συντάξεων για τους πολίτες. Έτσι και συνεχίζεται ο κύκλος της ανασφάλιστης εργασίας. (<http://www.indeepanalysis.gr/?q=node/1287>)

Όμως για την χώρα μας, η ύπαρξη πολλών μικρών επιχειρηματικών μονάδων είναι επίσης βλαβερή για την ανταγωνιστικότητα. Από τις 900.639 επιχειρήσεις στην χώρα, το 74,63% δραστηριοποιείται στον τριτογενή τομέα. Το 23,06% στο δευτερογενή, ενώ μόνο το 2,23% στον πρωτογενή τομέα.

Η ανάπτυξη των επιχειρήσεων στην χώρα άρχισε να αυξάνεται από την δεκαετία του 60 και έπειτα, ενώ οι ξένες επιχειρήσεις αρχίζουν να έρχονται στην Ελλάδα μετά την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτές οι επιχειρήσεις που λειτουργούν είναι σχετικά νέες στην χώρα, αφού υπάρχουν περίπου 20 χρονιά, ενώ δεν μεγεθύνονται καθώς δραστηριοποιούνται κυρίως στον τριτογενή τομέα. Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τις τάσεις επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα. (<http://www.indeepanalysis.gr/?q=node/1287>)

(<http://www.indeepanalysis.gr/?q=node/1287>)

2.2 Οικονομική κρίση και ΔΝΤ

Ορισμοί για την έννοια της κρίσης έχουν δοθεί πάρα πολλοί ανά τα χρόνια. Στα ελληνικά η λέξη κρίση προέρχεται από το ρήμα κρίνω, για να χαρακτηριστεί μια δύσκολη και μη κανονική κατάσταση. Μια κρίση μπορεί να είναι απειλητική σχετικά με τους ανθρώπους ή τους πόρους, και να συμβολίζει την απώλεια ελέγχου. Στα οικονομικά μια κρίση έχει σχέση με οικονομικές διακυμάνσεις. Ο κύκλος ζωής μας οικονομικής κρίσης έχει τέσσερα στάδια:

- α) διαμόρφωση της κατάστασης
- β) εκδήλωση και κορύφωση της κρίσης
- γ) επιπτώσεις
- δ) επίλυση και ομαλοποίηση (Ευθυμίου, 2009).

Η Ελλάδα σήμερα βρίσκεται στο τρίτο στάδιο, στο στάδιο που αντιμετωπίζει τις επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Η οικονομική κρίση ξεκίνησε από τον τραπεζικό μηχανισμό και τώρα έχει φτάσει να επηρεάζει τους πολίτες. Η δυσκολία στην λήψη δανείων, η άνοδος των επιτοκίων, των τιμών των καυσίμων και εμπορευμάτων, έφεραν την ακρίβεια και την μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών. Οι καταναλωτικές δαπάνες μειώθηκαν αισθητά, οι επιχειρήσεις κλείνουν η μία μετά την άλλη και η ανεργία αυξάνεται. Η χώρα έχει βρεθεί παγιδευμένη ανάμεσα στην οικονομική ύφεση και την δημοσιονομική κατάρρευση.

Οι επιπτώσεις όμως της κρίσης ήταν μεγάλες για όλους τους τομείς. Η ανεργία οδηγεί στην φτώχεια, η φτώχεια στον κοινωνικό αποκλεισμό πολλών ομάδων της κοινωνίας, το οποίο έχει σαν αποτέλεσμα τις ψυχικές διαταραχές. Τα τελευταία χρόνια, τα αποτελέσματα της κρίσης είναι ορατά σε όλους, αύξηση στις αυτοκτονίες, στην κατανάλωση αλκοόλ, στην ενδοοικογενειακή βία, στην πορνεία και στην εμφάνιση πολλών ασθενειών (Λιαρόπουλος, 2010).

Όταν το 2010 το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας χαρακτηρίστηκε μη βιώσιμο, η Ελλάδα κατέφυγε στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, που από κοινού έφτιαξαν ένα μνημόνιο βοήθειας για την στήριξη της χώρας μας. Με αυτό τον μηχανισμό απέφυγε η χώρα την χρεοκοπία.

Αυτή η χρηματοδότηση έγινε με τους όρους ότι θα λάβει η Ελλάδα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και εξυγίανσης. (Λαγουδάκης, 2012).

2.3 Η επιχειρηματικότητα μέσα στην κρίση

Σήμερα στην χώρα μας υπάρχει μικρή και μεγάλη επιχειρηματικότητα. Ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού είναι ελεύθεροι επαγγελματίες και ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων. Περίπου 600.000 είναι οι επιχειρήσεις τέτοιας μικρής κλίμακας, ενώ μόνο 100.000 είναι οι οργανωμένες επιχειρήσεις που έχουν όλα τα χαρακτηριστικά μίας εταιρείας. Η επιχειρηματικότητα τις τελευταίες 3 δεκαετίες επικεντρώθηκε στην οικοδομή, τις κατασκευές γενικά, και στην κατανάλωση, ενώ συνεχώς και σταδιακά περιορίστηκε και ο πρωτογενής τομέας (γεωργία) αλλά και ο δευτερογενής (βιομηχανία). Ολόκληροι βιομηχανικοί κλάδοι εξαφανίστηκαν.

Στην Ελλάδα υπάρχουν 95.000 επιχειρήσεις σε μορφές ΑΕ και ΕΠΕ. Σύμφωνα με τα στοιχεία, 74.000 δημοσίευσαν στοιχεία για το 2011, ενώ το 26% αυτών δείχνουν επίφοβα αφερέγγυα συμπεριφορά. Τα δύο μάλιστα τελευταία χρόνια υπάρχει φανερή όσων αφορά τις πιστώσεις, πτώση του τζίρου και την ίδια στιγμή οι εταιρείες κλείνουν η μία μετά την άλλη. Μάλιστα προβλέπεται ότι μόνο 50.000 επιχειρήσεις θα επιβιώσουν μετά το τέλος του 2013.

(<http://dynell.gr/2013/01/pia-epichirimatikotita-mesa-stin-krisi/>).

Η επιχειρηματικότητα έχει μπει σε μια νέα τάξη πραγμάτων, αν και το πολιτικό σύστημα της χώρα δεν βοήθησε ποτέ ιδιαίτερα τον ιδιωτικό τομέα να «δημιουργήσει». Η Ελλάδα των τελευταίων δεκαετιών έδωσε σοβαρά κίνητρα στους πολίτες για να εργαστούν στο δημόσιο, ενώ την ίδια στιγμή πολέμησε την ιδιωτική επιχείρηση. Οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα είχαν να αντιμετωπίσουν πολλά προβλήματα, πολύ πριν την κρίση, αλλά τώρα απλά έχουν και μεγαλύτερα ρίσκα. Στις τυπικές ελληνικές επιχειρήσεις συναντάται χαμηλό επίπεδο γνώσης, οικογενειακή δομή, επίσης οι επιχειρήσεις δίνουν μεγαλύτερη σημασία στο εύκολο και εφήμερο κέρδος, παρά στην σταθερότητα του ονόματος τους.

Άλλο πρόβλημα που παρουσιάζουν οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι η χαμηλή κεφαλαιοποίηση, η οποία είναι και αποτέλεσμα της υπερφορολόγησης. Οι

μικρομεσαίες επιχειρήσεις βοηθήθηκαν περισσότερο από τις νομοθεσίες και από τους καταναλωτές ενώ οι μεγάλες υπήρξαν στόχος καχυποψίας και εχθρότητας. Με την οικονομική κρίση, οι επιχειρήσεις βρέθηκαν να έχουν την ανάγκη δανεισμού για την επιβίωση τους όταν τα επιτόκια έχουν φτάσει στο 10%, με την έλλειψη κεφαλαίων, κακές συναλλαγές, υψηλές φορολογίες, ακόμα και λόγω των μεταχρονολογημένων επιταγών.

Η έλλειψη της ρευστότητας στην αγορά, έχει γίνει πια το σοβαρότερο εμπόδιο στην επιχειρηματικότητα. Οι τράπεζες που είχαν επενδύσει στα «σταθερά» ομόλογα του δημοσίου, έχουν τώρα καταρρεύσει ενώ το δημόσιο εξακολουθεί να χρησιμοποιεί κάθε διαθέσιμη πηγή ρευστότητας για να καλύψει τα συνεχιζόμενα ελλείμματα του. Με αυτό τον τρόπο οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν μπορούν να παραμείνουν ανταγωνιστικές στο διεθνές περιβάλλον.

[\(http://dynell.gr/2013/01/pia-epichirimatikotita-mesa-stin-krisi/\)](http://dynell.gr/2013/01/pia-epichirimatikotita-mesa-stin-krisi/).

Τα στατιστικά στοιχεία που μας δίνει το GEM (Global Entrepreneurship Monitor) για την περίοδο 2011 και 2012 είναι ότι κατά την διάρκεια της κρίσης υπήρχε μεγάλη διακύμανση του δείκτη επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων. Βέβαια, η ύφεση κάνει πολύ πιο δύσκολη την επιβίωση αυτών των εγχειρημάτων σε σύγκριση με το παρελθόν. Την ίδια στιγμή, η Ελλάδα καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό καθιερωμένης επιχειρηματικότητας παγκοσμίως και είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι, παρά την ύφεση στην ελληνική οικονομία, το ποσοστό των καθιερωμένων επιχειρηματιών δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά καθ' όλη την πενταετία της κρίσης.

Η εγκατάλειψη της επιχειρηματικής δραστηριότητας όπως μας δείχνει ο GEM, είναι στο 3%, ένα λογικό ποσοστό λόγω της ύφεσης. Οι λόγοι αυτής της πτώσης στην επιχειρηματικότητα είναι η έλλειψη κερδοφορίας, τα προβλήματα χρηματοδότησης, η πώληση της εταιρείας ή η εύρεση άλλης εργασίας, όπως διαπιστώθηκε.

Με αυτά τα προβλήματα λοιπόν, οι νέες επιχειρήσεις, οι οποίες συστάθηκαν μέσα στην οικονομική κρίση, στράφηκαν σε διαφορετικές κατευθύνσεις από τις παραδοσιακές. Η υπερφορτωμένη αγορά, δεν θα μπορούσε να φανεί κερδοφόρα για καμία νέα επιχείρηση, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι η κρίση δεν δημιουργεί ευκαιρίες, ανοίγοντας νέα πεδία αγοράς. Επιπλέον πολλοί νέοι επιχειρηματίες ή φιλόδοξοι επιχειρηματίες διαπιστώνουν πως καθώς προχωράει η ύφεση,

δημιουργούνται «κενά» στην αγορά, τα οποία θα μπορούσαν να κινητοποιήσουν την επιχειρηματική δραστηριοποίηση. Αυτό είναι μια ένδειξη ότι η δεξαμενή των επιχειρηματικών ευκαιριών δεν έχει εξαντληθεί ακόμα και όταν το επιτρέψουν οι συνθήκες αρκετοί θα καταφέρουν να «εκμεταλλευτούν» αυτά τα κενά. (<http://www.anko-eunet.gr/articles/el/News/readabout/i-epixeirimatikotita-stin-ellada-2011-2012-i-ekseliksi-ton-deikton-tis-epixeirimatikotitas-sti-diarkeia-tis-krisis>)

Δεν είναι και λίγες όμως οι επιχειρήσεις που ανθίζουν κατά την διάρκεια της κρίσης. Αυτή την περίοδο που το άγχος και το στρες είναι πολύ υψηλά επίπεδα, η επισκεψιμότητα σε δημόσια και ιδιωτικά νοσοκομεία είναι πάρα πολλή. Οι άνθρωποι παρουσιάζουν δείγματα κατάθλιψης, οικογενειακής βίας, δερματοπάθειες, καρδιαγγειακές νόσους, περισσότερο από κάθε άλλη στιγμή στο παρελθόν. Επίσης οι εταιρείες security έχουν βγει κερδισμένες, καθώς η κρίση έχει αυξήσει της ληστείες και της κλοπές. Μέσα στα κερδισμένα επαγγέλματα φαίνονται να είναι τα καταστήματα γρήγορου φαγητού και τα DVD club. Αυτό συμβαίνει γιατί ο κόσμος έχει σταματήσει τις ακριβές εξόδους και επιλέγει σαν ένα τρόπο διασκέδασης να καθίσει σπίτι, με μία ταινία και με φθινό φαγητό. Την ίδια ώρα τα εστιατόρια παρατηρούνται να κλείνουν το ένα μετά το άλλο.

(<http://www.inews.gr/98/ta-epangelmata-pou-pane-kala-mesa-stin-krisi.htm>).

2.4 Είδη επιχειρηματικότητας

Τα είδη της επιχειρηματικότητας που βλέπουμε να εξελίσσονται, αλλά και που έχουν βοηθηθεί από τα επιδοτούμενα προγράμματα της χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι:

- Η Νέα επιχειρηματικότητα
- Η Γυναικεία επιχειρηματικότητα
- Η Νεανική επιχειρηματικότητα

Η νέα επιχειρηματικότητα

Η νέα επιχειρηματικότητα δεν έχει καμία σχέση με την νεανική επιχειρηματικότητα. Αυτού του είδους η επιχειρηματικότητα πρέπει να είναι συνειδητή επιλογή και να αγγίζει όλα τα επίπεδα της κοινωνίας και του κράτους. Σκοπός της είναι να ενδυναμώσει την ίδρυση νέων εταιρειών από ανθρώπους που επιδιώκουν να μετατρέψουν μια νέα ιδέα σε επιχειρηματική καινοτομία.

Με τον συνδυασμό λοιπόν του επιχειρηματικού ταλέντου, του μορφωτικού επιπέδου, των ικανοτήτων και μιας καινοτόμας ιδέας, μπορούν να δημιουργηθούν στην χώρα μας, νέες καινοτόμες επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να ενταχθούν ή ακόμα και να ανοίξουν νέες αγορές. Την ίδια ώρα ενισχύεται η ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων σε διεθνές αγορές, ενώ αναπτύσσονται υπηρεσίες και προϊόντα υψηλών προδιαγραφών, που έχουν ζήτηση από την ελληνική αλλά και την διεθνή αγορά.

Συνήθως αυτές οι επιχειρήσεις έχουν να κάνουν με τον ψηφιακό κόσμο, τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας. Επιπλέον, δεν έχουν σχέση με τις κρατικοδίαιτες επιχειρήσεις του παρελθόντος, καθώς μέσα από μία αναπτυξιακή νοοτροπία φέρνουν την ανάπτυξη στην οικονομία της χώρας.

Γυναικεία επιχειρηματικότητα

Την τελευταία δεκαετία, πολλοί φορείς παγκοσμίως, αλλά και στην Ελλάδα έχουν ασχοληθεί με το θέμα της γυναικείας επιχειρηματικότητας. Ο κυριότερος λόγος για αυτό είναι ότι οι γυναίκες φέρουν το μεγαλύτερο βάρος στην κατανομή της ανεργίας και αντιμετωπίζουν μεγαλύτερα προβλήματα από τους άντρες κατά την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Ποιές όμως είναι οι προϋποθέσεις για να θεωρηθεί μια επιχείρηση γυναικεία; Αφενός να υπάρχει γυναικεία συμμετοχή τουλάχιστον κατά το 51% της επιχείρησης. Αφετέρου, οι στρατηγικές αποφάσεις της επιχείρησης να λαμβάνονται από την ιδιοκτήτρια ή τις ιδιοκτήτριες και η γυναίκα να είναι η υπεύθυνη της επιχείρησης.

Νεανική επιχειρηματικότητα

Η νεανική επιχειρηματικότητα έχει αναπτυχθεί επίσης πολύ τα τελευταία χρόνια. Πολλοί νέοι, με αβεβαιότητα στην εύρεση εργασίας και το διαρκή φόβο της ανεργίας έχουν οδηγηθεί στην ίδρυση της δικής τους επιχείρησης.

Σημαντική προϋπόθεση είναι το αντικείμενο της επιχείρησης να είναι σχετικό με το αντικείμενο των σπουδών αυτών των νέων επιχειρηματιών. Όμως, πολύ σημαντικό είναι και η θέληση, η αυτογνωσία, ο ρεαλισμός και η υπομονή, γιατί καμία επιχείρηση δεν έγινε επιτυχής και επικερδής αμέσως.

Φυσικά, επειδή η νεανική επιχειρηματικότητα έχει να κάνει με την νέα γενιά, είναι ξεκάθαρο ότι η σχέση της με την καινοτομία και την δημιουργικότητα είναι πολύ κοντινότερη από οποιονδήποτε άλλο τομέα των επιχειρήσεων (Ψαροπούλου, 2012).

Κεφάλαιο 3

Νεανική επιχειρηματικότητα

3.1 Η νεανική επιχειρηματικότητα

Η επιχειρηματικότητα είναι η αναγνώριση μιας ευκαιρίας από κάποιον, για την δημιουργία κέρδους και η διαδικασία των δράσεων που ακολουθείται για την συγκεκριμένη ευκαιρία, άσχετα αν σχηματίζεται εγχείρημα ή όχι. Η νεανική επιχειρηματικότητα είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα, με μόνη διαφορά ότι εστιάζει σε ηλικιακές ομάδες 18-24 και 25-34. Μάλιστα υπάρχουν αρκετοί τύποι νεανικής επιχειρηματικότητας και κατηγορίες επιχειρηματιών, ανάλογα με τον χαρακτήρα της κάθε εταιρείας και την ηλικία του επιχειρηματία όπως βλέπουμε παρακάτω:

Τύποι νεανικής επιχειρηματικότητας:

Οικονομική επιχειρηματικότητα

Η οικονομική επιχειρηματικότητα έχει να κάνει με τον ιδιωτικό τομέα και εστιάζει στην δημιουργία κέρδους, το οποίο αφορά και στην πλειοψηφία των επιχειρήσεων, νέων και παλαιότερων.

Κοινωνική επιχειρηματικότητα

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα, αντίθετα με την οικονομική, δεν αποσκοπεί στο κέρδος, αλλά χρησιμοποιεί τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες για την δημιουργία κοινωνικής αξίας και να προσφέρει στην κοινωνία.

Δημόσια επιχειρηματικότητα

Η δημόσια επιχειρηματικότητα έχει να κάνει με επιχειρήσεις και οργανισμούς του δημόσιου φορέα και έχει σαν σκοπό την υποστήριξή τους για να βελτιωθεί η αποδοτικότητα αυτών.

Κατηγορίες νεανικής επιχειρηματικότητας:

Διαμορφωτικός χαρακτήρας

Ο διαμορφωτικός χαρακτήρας αφορά τους νέους στην εφηβεία, από τα 15 ως τα 19 τους χρόνια και την μετάβαση αυτών από το σχολείο στην εργασία.

Ανθίζων χαρακτήρας

Ο ανθίζων χαρακτήρας είναι για τους ανθρώπους σε ηλικίες 20-25, οι οποίοι έχουν καταφέρει να αποκομίσουν μια εμπειρία και κάποιο κεφάλαιο για να μπορέσουν να ξεκινήσουν την δική τους εταιρεία.

Αναδυόμενος χαρακτήρας

Ο αναδυόμενος χαρακτήρας νεανικής επιχειρηματικότητας αφορά στους ανθρώπους που διανύουν το δεύτερο μισό της δεκαετίας των είκοσι, από 26 έως 29, που διαθέτουν μια σημαντική επιχειρησιακή εμπειρία και μεγαλύτερη ωρίμανση από τις προηγούμενες κατηγορίες. (<http://www.moke.teiath.gr/documents/11076/becf4fc5-c48b-4371-a1d9-3074c3de7cac>)

Η επιχειρηματικότητα στην σημερινή εποχή της ύφεσης αποτελεί μια εναλλακτική λύση για πολλούς νέους ανθρώπους, μιας που οι νεαρές ομάδες αντιμετωπίζουν σοβαρότερα προβλήματα ανεργίας από άλλες. Στην χώρα μας η ανεργία άγγιξε φέτος το 27%, ενώ για ανθρώπους έως 25 ετών η ανεργία έφτασε το ποσοστό 62,5 σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του Φεβρουαρίου του 2013.

Στην υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση η ανεργία των νέων κυμαίνεται στο 23% με 24%, Μετά την «πρωτιά» της χώρας μας στην ανεργία, ακολουθούν οι άλλες χώρες της νότιας Ευρώπης, η Ισπανία με 56,4%, η Πορτογαλία με 42,5% και η Ιταλία με 40,5%. Αντίθετα στην βόρεια Ευρώπη, τα ποσοστά ανεργίας στους νέους είναι πολύ χαμηλά, με την Γερμανία να βρίσκεται στο 7,5%, την Αυστρία στο 8% και την Ολλανδία στο 10,6%.

(<http://www.aerasnews.gr/48415/%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%80%CE%B7-%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CE%BC%CE%B5-625-%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3/>).

Σίγουρα η ανεργία αποτελεί ένα κίνητρο για την επιχειρηματικότητα, αλλά υπάρχουν και άλλοι λόγοι για την ανάληψη επιχειρηματικής δράσης που έχουν να κάνουν με τις συνθήκες ζωής, τους προσωπικούς στόχους και προσδοκίες, τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες. Στην οικονομία σήμερα όμως, κύριες κατηγορίες κινήτρων για την επιχειρηματικότητα, είναι η επιχειρηματικότητα της ανάγκης και η επιχειρηματικότητα της ευκαιρίας.

Η επιχειρηματικότητα ανάγκης έχει σχέση με την οικονομική κρίση. Η νέα γενιά μην έχοντας πολλές εναλλακτικές επιλογές για την δημιουργία εισοδήματος ή άλλες επιλογές εργασίας, στρέφονται στην επιχειρηματικότητα. Αυτή η επιχειρηματικότητα σχετίζεται με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, υψηλές εισοδηματικές ανισότητες και χαμηλό επίπεδο ασφάλισης (<http://www.moke.teiath.gr/documents/11076/becf4fc5-c48b-4371-a1d9-3074c3de7cac>).

Η επιχειρηματικότητα ευκαιρίας είναι όταν οι νέοι βρίσκουν επιχειρηματικές ευκαιρίες, μέσα στην οικονομική κρίση, για να ξεκινήσουν την δική τους επιχείρηση. Αυτή η επιχειρηματικότητα συσχετίζεται με δεξιότητες, δικτύωση και υψηλή υποστηρικτική δραστηριότητα. Παρακάτω βλέπουμε έναν πίνακα της επιχειρηματικότητας από το 2007 έως το 2010 όπως αυτή αναπτύχθηκε στις διάφορες ηλικιακές ομάδες.

	18 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55-64	ΣΥΝΟΛΟ
2007	12,7	23,6	24,0	21,4	18,3	100
2008	9,3	41,2	21,6	17,0	10,8	100
2009	12,5	35,2	30,7	13,1	8,5	100
2010	6,7	22,9	26,7	35,2	8,6	100

Πηγή: GEM, IOBE

Όπως παρατηρείται στον πίνακα, η επιχειρηματικότητα στις ηλικίες 18-24 είναι αρκετά χαμηλή, με μέσα στα χρόνια της οικονομικής κρίσης οι δείκτες πέφτουν περισσότερο. Επίσης χαμηλή είναι η επιχειρηματικότητα στις ηλικίες 55-64, η οποία επίσης μέσα στην κρίση πέφτει.

Οι ενδιάμεσες όμως ηλικίες 25-34, οι οποίες έχουν και από τους ψηλότερους δείκτες επιχειρηματικότητας, πριν την κρίση φτάνουν στο 41,2%, το 2009 που είναι η χρονιά που η Ελλάδα μπαίνει στην κρίση είχαν μια μικρή πτώση στο 35,2%, ενώ το 2010 πέφτουν στο 22,9%, πτωτικό μεν, αλλά ένα μεγάλο ποσοστό από την άλλη.

Οι ηλικίες 35-44 ξεκινούν με ένα υψηλό ποσοστό και αυτές του 24%, το 2009 ανεβαίνουν στο 30,7%, ενώ το 2010 έχουν μια πτώση 4 μονάδες και φτάνουν το 26,7%. Τέλος οι ηλικίες 45-54, ξεκινούν από 21,4% το 2007, πέφτουν 8 μονάδες το 2009, αλλά το 2010 ανεβαίνουν στο 35,2%. Αυτό ίσως δείχνει επιχειρηματικότητα της ανάγκης για αυτή την ηλικιακή ομάδα, καθώς πολλοί απολύθηκαν το 2010 και ακόμα περισσότεροι είχαν αβεβαιότητα στα επαγγελματικά τους.

3.2 Βασικές αρχές της νεανικής επιχειρηματικότητας

Η επιχειρηματικότητα θεωρείται από πολλούς ο τρόπος για να κατακτήσει κάποιος το μέλλον. Μάλιστα ο κόσμος λέει πως αν πιστέψεις ότι κάτι μπορεί να γίνει έχεις ήδη διανύσει την μισή απόστασή για να το καταφέρεις. Αλλά αρκεί μόνο αυτό; Μια καλή ιδέα, είναι σίγουρα η αρχή για έναν νέο επιχειρηματία, αλλά μία επιχείρηση δεν μπορεί να στηθεί πάνω σε αυταπάτες. Για τους νέους επιχειρηματίες, υπάρχουν εννιά βασικές αρχές που θα τους βοηθήσουν στο ξεκίνημα μιας επιχείρησης:

- Συγκρότηση μιας καλής ομάδας και όχι μιας ιδέας
- Γρήγορη εισαγωγή στην αγορά, με όσα εφόδια υπάρχουν
- Συγκέντρωση αρκετού κεφαλαίου για το επόμενο βήμα
- Καλή πληροφόρηση για τους πελάτες και την αγορά
- Καλή ομάδα, όχι καλά πλάνα
- Η σωστή επένδυση αποδίδει ποιοτικά
- Διαφορά μάρκετινγκ και διαφήμισης
- Σωστή διαδικασία πώλησης

- Αποφυγή αδιαφορίας, διατήρηση της σπίθας της επιχειρηματικότητας

Πιο συγκεκριμένα, για την συγκρότηση μιας καλής ομάδας, μια καλή ομάδα είναι πιο σημαντική από μία καλή ιδέα. Καλές ιδέες γεννιούνται κάθε ένα λεπτό, από επιχειρηματίες αλλά και άλλους. Όμως ο σχηματισμός μιας καλής ομάδας με μία ηγετική φιγούρα, είναι πολύ πιο απαραίτητη για μια εταιρεία. Ένας πετυχημένος επιχειρηματίας λοιπόν στηρίζεται περισσότερο στην οργάνωση μιας ομάδας, ικανή να εκτελέσει τις ιδέες του.

Μόλις ολοκληρωθεί το προϊόν, ο επιχειρηματίας πρέπει να το βγάλει γρήγορα στην αγορά. Τυχόν καθυστερήσεις στοιχίζουν χρόνο αλλά και χρήμα. Αν βέβαια ο επιχειρηματίας δεν έχει τους απαραίτητους πόρους για να βγάλει το προϊόν του στην αγορά, τότε θα χρειαστεί έναν συνέταιρο. Επιπλέον η καθυστέρηση για την τελειοποίηση ενός προϊόντος, μπορεί να φέρει αναπάντεχο ανταγωνισμό. Έτσι ίσως να ήταν πιο επιθυμητό το προϊόν να βγει στην αγορά και η βελτίωσή του να γίνεται σταδιακά.

Ένα συχνό λάθος που γίνεται από τους νέους επιχειρηματίες, είναι ότι δαπανούν πολλά χρήματα στα αρχικά στάδια του στησίματος μιας επιχείρησης και αργότερα δεν έχουν αρκετό κεφάλαιο για την συνέχιση της επιχείρησής τους. Για αυτό τον λόγο είναι πολύ σημαντική η ύπαρξη του κεφαλαίου που χρειάζεται για το βήμα της εισόδου του προϊόντος στην αγορά. Ένας νέος επιχειρηματίας πρέπει να γνωρίζει την αγορά. Για αυτό τον λόγο οφείλει να πληροφορηθεί καλά για την αγορά που προσπαθεί να εισέλθει, αλλά και για τους πελάτες που θέλει να προσεγγίσει. Είναι αυταπάτη να πιστεύει ότι ένας πελάτης είναι πρόθυμος να αγοράσει ό,τι του προωθήσει μια επιχείρηση. Ο καταναλωτής στην σημερινή κοινωνία έχει άπειρες επιλογές, για αυτό τον λόγο, ένας νέος επιχειρηματίας πρέπει να ξέρει τι ακριβώς χρειάζεται ο πελάτης και τι ελλείψεις υπάρχουν στην αγορά. Για αυτό, πρέπει να κάνει αρχικά μια έρευνα της αγοράς, μετά να δημιουργήσει ένα προτεινόμενο προϊόν και στο τέλος να καθιερώσει αυτό το προϊόν στην αγορά.

Ένα άλλο λάθος που γίνεται από τους νέους επιχειρηματίες είναι ότι επενδύουν περισσότερο στα πλάνα της εταιρείας και όχι στην ομάδα συνεργασίας. Σίγουρα, μια καλή ιδέα, όπως είδαμε και παραπάνω, είναι σημαντική, και σημαντικά είναι και τα σχέδια της εταιρείας για το μέλλον. Όμως οι επενδυτές δεν επενδύουν σε ένα επιχειρηματικό πλάνο, αντίθετα επενδύουν σε μία αξιόλογη ομάδα, η οποία μπορεί να

προσφέρει περισσότερα στο μέλλον. Γι' αυτό σε έναν επενδυτή πρέπει να προωθηθεί η ομάδα, η καλή στελέχωση και όχι απλά μια ιδέα.

Στους επενδυτές μάλιστα, ένας νέος επιχειρηματίας, πρέπει να ψάχνει αυτούς που θα προσθέσουν αξία στην επιχείρηση και θα φέρουν «έξυπνο» χρήμα. Για τους νέους επιχειρηματίες, υπάρχουν συνήθως τρεις κατηγορίες επενδυτών, οι εταιρείες προώθησης συνεργασιών, οι στρατηγικοί επενδυτές σε μεγάλες εταιρείες και οι μέντορες. Το κλειδί όμως στην εύρεση των κατάλληλων επενδυτών είναι η συνεργασία με εκείνους που θα καταφέρουν τελικά να προσφέρουν προστιθέμενη αξία σε μια νέα επιχείρηση.

Επίσης, ένας νέος επιχειρηματίας πρέπει να γνωρίζει την διαφορά ανάμεσα στην διαφήμιση και το μάρκετινγκ. Οι περισσότεροι θεωρούν, βέβαια ότι είναι το ίδιο πράγμα. Η διαφήμιση είναι ένας ακριβώς τρόπος να γίνει γνωστό ένα προϊόν, που είναι έτοιμο να βγει στην μαζική αγορά, μέσω των ΜΜΕ. Αντίθετα το μάρκετινγκ είναι απλώς η επέκταση του προγράμματος της στρατηγικής της επιχείρησης. Τα βήματα του μάρκετινγκ είναι η διερεύνηση της αγοράς, ο καθορισμός του προϊόντος, η δημιουργία επικοινωνιακής πολιτικής και η απόκτηση πελατών.

Τέλος είναι σημαντικό για μια επιχείρηση να μην μπει σε αδράνεια, μετά την είσοδό της στην αγορά. Μια εταιρεία πρέπει να συνεχίσει να λειτουργεί συνέχεια, όπως και στην αρχή της. Για να υπάρχει μακροχρόνια επιτυχία, πρέπει μια επιχείρηση να διατηρεί τον επιχειρηματικό τρόπο σκέψης της και να συνεχίζει πάντα να είναι καινοτόμα. Μόνο έτσι δεν «αδρανεύει» και στην δημιουργία νέων ιδεών, αλλά και στα μάτια του πελάτη.

Με τα παρακάτω βλέπουμε τα πέντε κύρια σημεία που πρέπει να προσδιορίσει ένας επιχειρηματίας κατά την είσοδό του στην αγορά.

- Καταγραφή της υπάρχουσας αγοράς
- Σχεδιασμός κερδοφόρου επιχειρηματικού μοντέλου
- Δημιουργία μιας καλής ομάδας
- Εξερεύνηση κατάλληλων επενδυτών
- Παρουσίαση του προϊόντος που μπορεί να κατασκευαστεί.

3.3 Η επιχειρηματικότητα στην ψηφιακή εποχή

Στην σημερινή οικονομία, οι επιχειρήσεις θεωρούν πολύ σημαντικό παράγοντα την σωστή διαχείριση της γνώσης. Η επανάσταση που έχει λάβει χώρα τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια στις επικοινωνίες, δίνει πολλά πλεονεκτήματα στον σύγχρονο επιχειρηματία. Με το internet, η παραγωγή, αλλά και η διακίνηση προϊόντων γίνεται πιο εύκολη σε όλους. Επιπλέον οι ιδέες διακινούνται πιο εύκολα πέρα από τα φυσικά όρια μιας επιχείρησης. Οι μεγάλες βάσεις δεδομένων, δίνουν την ευκαιρία στις επιχειρήσεις να αποθηκεύουν γνώσεις από πολλές πηγές. Αυτό μάλιστα δίνει και την ευκαιρία σε διαφορετικές μεταξύ τους εταιρείες να συνεργαστούν για την καλύτερη διαχείριση των πληροφοριών.

Οι επιχειρήσεις σήμερα, για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν πρέπει να προσαρμοστούν σε αυτή την ψηφιακή εποχή. Το internet, βοηθά στην προσέγγιση πελατών, επίσης δίνει άμεση πρόσβαση σε πληροφορίες, κάτι το οποίο βοηθά και στην λήψη των αποφάσεων. Επιπλέον, με τις νέες τεχνολογίες, πολλά προγράμματα λήψης αποφάσεων, με την χρήση αλγορίθμων και εξελιγμένων μαθηματικών, βοηθούν τους νέους επιχειρηματίες στην λήψη αποφάσεων.

Κατά το παρελθόν, οι μικρές ποσότητες προϊόντων και υπηρεσιών, μικρών ελληνικών επιχειρήσεων αλλά και αυτοαπασχολούμενων, δεν είχαν την δυνατότητα να φτάσουν σε μια μεγαλύτερη αγορά, η οποία συνήθως ήταν γεωγραφικά άρα και οικονομικά περιορισμένη.

Αυτό όμως έχει αλλάξει πλέον, καθώς τώρα υπάρχουν οι δυνατότητες στον παραγωγό μιας απομακρυσμένης περιοχής να φτάσει με τα προϊόντα του σε αυτόν τον έναν καταναλωτή μιας εξίσου απομακρυσμένης περιοχής. Εξίσου, με την χρήση των συστημάτων διαχείρισης πληροφοριών και επικοινωνιών και τις δυνατότητες που προσφέρει το ηλεκτρονικό marketing, ακόμα και ο πιο απομακρυσμένος ή μέχρι πρότινος λιγότερο διαφημισμένος προορισμός ή τουριστική μονάδα, έχει την δυνατότητα να προβληθεί και να αναγνωριστεί από τον υποψήφιο καταναλωτή - επισκέπτη.

Ο πελάτης έχει την επιλογή να επιλέξει ανάμεσα στην ποιότητα και στην ποσότητα με την ένταξη της χρήσης του διαδικτύου σε όλες τις επιχειρηματικές λειτουργίες. Μάλιστα αυτός φαίνεται να είναι ο μόνος δρόμος ο οποίος επιτρέπει στις τοπικές

κοινωνίες και τους μικρούς επιχειρηματίες να ξεπεράσουν τη σημερινή τους κρίση και να ατενίσουν με ελπίδα το μέλλον, κάτι που όμως απαιτεί μια νέα επιχειρηματική αντίληψη, πρακτική και δράση.

Στην ψηφιακή εποχή γίνεται ολοένα και στροφή μεγαλύτερου τμήματος των καταναλωτών σε εξειδικευμένα προϊόντα και υπηρεσίες, που σε συνδυασμό με την σπανιότητα των πόρων (φυσικών και ανθρώπινων) που υπάρχουν στις τοπικές κοινωνίες και οδηγεί τους επιχειρηματίες στον βαθμό που θέλουν να είναι ανταγωνιστικοί στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας που θα απευθύνονται σε αυτές τις εξειδικευμένες αγορές.

Η έλλειψη αυτή των πόρων επιβάλλει τέτοια διαχείρισή τους που αποτρέπει την σπατάλη και την εξάλειψη τους, δημιουργώντας έτσι συνθήκες συνεχούς αναπαραγωγής τους, οδηγώντας τις παραγωγικές δυνάμεις των τοπικών κοινωνιών μας και των ψηφιακών επιχειρήσεων.

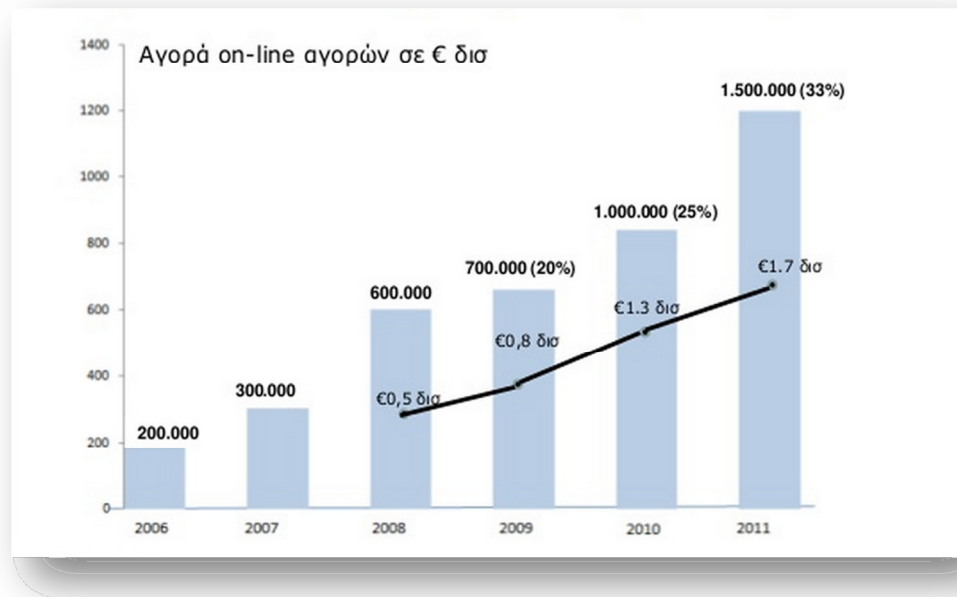
Η χρήση των νέων τεχνολογιών και ειδικότερα του internet και των εφαρμογών του διευρύνει τα όρια της μικρής ελληνικής αγοράς, δημιουργώντας έτσι νέα πεδία δράσης και νέους γεωγραφικούς προσανατολισμούς στους μικρούς και μεσαίους επιχειρηματίες. Το e-commerce και e-business, έχει μπει για τα καλά στην ελληνική καθημερινότητα, καθώς οι online καταναλωτές αυξάνονται καθημερινά. (<http://www.btconsulting.gr/el/consulting/new-business/new-business.html>)

Στην χώρα μας οι online καταναλωτές αγοράζουν συχνά: hardware / software (63%), ηλεκτρονικά είδη (50%), εισιτήρια ταξιδιών (42%), κρατήσεις ξενοδοχείων (32%), βιβλία (32%). Αναδεικνύονται όμως και νέες ενδιαφέρουσες κατηγορίες προϊόντων όπως είδη σπιτιού και ηλεκτρικές συσκευές (26%), ένδυση και υπόδηση (21%), ακόμα και καλλυντικά (10%).

Επιπλέον το προφίλ των online καταναλωτών, σήμερα παρουσιάζει στοιχεία υψηλής ωριμότητας αφού το 50% διαχειρίζεται online τους λογαριασμούς του και συμμετέχει στην ηλεκτρονική τραπεζική (πληροφορίες και συναλλαγές) ενώ το 42% προσπαθεί να βρει συχνά πληροφορίες για ημερήσιες προσφορές (μια πολύ σημαντική ανερχόμενη τάση), ενώ δεν είναι αμελητέα η συχνή εμπλοκή τους με online δημοπρασίες (16%) και θέματα real-estate (16%).

(<http://www.epistimonikomarketing.gr/oi-on-line-ellines-katanalotes-agorazoun-toraktos-apo-ilektronika-eidi-kai-eisitiria-taksidion-eidi-spitiou-ilektrikes-suskeues-alla-kai-kalluntika/>).

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε πως έχουν αυξηθεί οι online αγορές στην Ελλάδα από το 2006 έως το 2011, όπου οι Έλληνες καταναλωτές ξόδεψαν περίπου 1,7 δισεκατομμύρια ευρώ στο internet.

3.4 Επιδοτούμενα προγράμματα

Η επιχειρηματικότητα είναι πολύ σημαντική για την χώρα μας, ειδικά τώρα, καθώς μπορεί να βοηθήσει στην οικονομική ανάπτυξη και στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Η ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας είναι κρίσιμη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και θεμέλιο της οικονομία των χωρών της. Είναι κρίσιμο λοιπόν η νεανική επιχειρηματικότητα να ενθαρρυνθεί και οικονομικά και πρακτικά. Οι νέοι πρέπει να παρακινηθούν για να δημιουργήσουν νέες επιχειρήσεις, αλλά πρέπει να υπάρχουν και φορείς που θα δημιουργήσουν ένα πλαίσιο στήριξης για αυτούς τους νέους επιχειρηματίες (Κάρλη & Μαδεντζόγλου, 2005). Αυτή την στιγμή στην χώρα μας υπάρχουν τα παρακάτω επιδοτούμενα προγράμματα:

3.4.1 Πρόγραμμα για μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΠΕΠ του ΕΣΠΑ)

Το πρόγραμμα ΠΕΠ του ΕΣΠΑ είναι σχεδιασμένο για να βοηθήσει μικρομεσαίες επιχειρήσεις χονδρικού εμπορίου, μεταποίησης (βιοτεχνίας), παροχής υπηρεσιών και τουρισμού. Η ηλικία και το φύλο των υποψηφίων επιχειρηματιών, καθώς και το αν είναι άνεργοι ή όχι, δεν παίζει ρόλο στο συγκεκριμένο πρόγραμμα. Όλοι μπορούν να υποβάλουν πρόταση, αρκεί αυτή να αφορά δραστηριότητα που επιδοτείται. Σημειώνεται ότι το λιανικό εμπόριο, οι μεταφορές και η εστίαση εξαιρούνται.

Ενισχύονται επενδύσεις προϋπολογισμού από 30.000 έως 300.000 ευρώ για τη θεματική ενότητα «Μεταποίηση», από 20.000 έως 300.000 ευρώ για τη θεματική ενότητα «Τουρισμός» και από 20.000 έως 100.000 ευρώ για τη θεματική ενότητα «Εμπόριο – Υπηρεσίες». Το ποσοστό της επιδότησης είναι από 40% – 60% ανάλογα με την Περιφέρεια και το μέγεθος της επιχείρησης. Επομένως, η επιδότηση κυμαίνεται από €8.000 έως €180.000. Το υπόλοιπο ποσό μέχρι το 100% μπορεί να καλυφθεί από χρήματα του νέου επιχειρηματία, από τραπεζικό δάνειο, ακόμη και δάνειο με ευνοϊκούς όρους χρηματοδοτούμενο από το ΕΤΕΑΝ.

3.4.2 Γυναικεία επιχειρηματικότητα ΕΣΠΑ

Για τις γυναίκες που ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με την επιχειρηματικότητα, υπάρχουν προγράμματα που ασχολούνται μόνο με αυτό και ασχολούνται μονάχα με την γυναικεία επιχειρηματικότητα. Το πρόγραμμα «Ολοκληρωμένη παρέμβαση για την στήριξη της Γυναικείας Απασχόλησης μέσω ενίσχυσης της Επιχειρηματικότητας» δίνει επιδότηση 100% σε άνεργες γυναίκες ηλικίας 18-64 ετών για την ίδρυση επιχείρησης, ακόμη και με έδρα το σπίτι. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων του ΕΣΠΑ. Στη γυναικεία επιχειρηματικότητα εντάσσεται το σύνολο σχεδόν των οικονομικών δραστηριοτήτων, εκτός του αγροτικού τομέα. Η επιδότηση προσδιορίζεται ως εξής:

- από €10.000 έως €20.000 ανά πρόταση, για την κάλυψη του 100% ισόποσων επιλέξιμων λειτουργικών δαπανών για μέγιστο διάστημα 18 μηνών,
- επιπλέον: μέχρι €12.000 του ετήσιου μισθολογικού κόστους για την πρόσληψη ενός ανέργου (ισοδύναμο μίας ετήσιας μονάδας εργασίας – ΕΜΕ).

Το πρόγραμμα γυναικείας επιχειρηματικότητας γίνεται για τις Περιφέρειες: Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, Βορείου Αιγαίου, Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου, Θεσσαλίας, Ιόνιων Νήσων, Πελοποννήσου και Κρήτης.

3.4.3 ΟΑΕΔ για νέους επιχειρηματίες

Όμως και ο ΟΑΕΔ έχει πρόγραμμα ενίσχυσης των νέων επιχειρηματιών. Το τριετές πρόγραμμα νέων επαγγελματιών του ΟΑΕΔ προκηρύχθηκε μέσα στο Φεβρουάριο 2013. Αφορά ανέργους ηλικιών 22 έως 64 ετών, άνδρες και γυναίκες, οι οποίοι θα επιδοτηθούν με €24.000 για να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση. Η επιδότηση είναι στο 100% των δαπανών.

Η επιδότηση, που εντάσσεται στον προϋπολογισμό του ΕΣΠΑ, θα δοθεί σε 4 ισόποσες δόσεις, η πρώτη μετά την έγκριση της αίτησης και η τελευταία μετά από 3 χρόνια. Και σε αυτό το επιδοτούμενο πρόγραμμα εντάσσεται το σύνολο σχεδόν των οικονομικών δραστηριοτήτων, με ορισμένες εξαιρέσεις, όπως π.χ. κλειστά επαγγέλματα, εποχικές επιχειρήσεις, καντίνες, νυχτερινά μαγαζιά και φροντιστήρια.

Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να έχουν κάρτα ανεργίας, να έχουν ολοκληρώσει την εξατομικευμένη παρέμβαση και να έχουν παρακολουθήσει σεμινάριο επιχειρηματικότητας. Και τα τρία βήματα γίνονται δωρεάν στον ΟΑΕΔ. Μετά από αυτά, οι υποψήφιοι άνεργοι πρέπει να κάνουν έναρξη επιχείρησης, πριν υποβάλουν την αίτηση ένταξης στο επιδοτούμενο πρόγραμμα.

[\(http://www.epidotisimag.gr/2013/01/3-programmata-epidotisi-neon-epixeiriseon/\)](http://www.epidotisimag.gr/2013/01/3-programmata-epidotisi-neon-epixeiriseon/).

3.4.4 ΕΦΕΠΑΕ

Το ΕΦΕΠΑΕ είναι ένα πρόγραμμα που δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, το οποίο ενισχύει οικονομικά την Επιχειρηματικότητα των Γυναικών, την Επιχειρηματικότητα των Νέων και την Ένδυση και Υπόδηση. Μέρους του προγράμματος Επιχειρησιακής Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας (ΕΠΑΕ) του ΕΣΠΑ 2007-2013.

Το ΕΦΕΠΑΕ αντικατέστησε το ΕΟΜΜΕΧ, η οποία ήταν ως τότε ο ενδιάμεσος φορέας Υλοποίησης των προγραμμάτων ενίσχυσης. Για την ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας των Νέων θα δοθούν συνολικά 39.178.448€. Για την Επιχειρηματικότητα των γυναικών θα δοθούν 30.821.554 €, ενώ για την Ενίσχυση της Ένδυσης και Υπόδησης 1.781.098 €. Το ΕΦΕΠΑΕ συστάθηκε με την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 4038/2012 (ΦΕΚ 14/Α/2012).

<http://www.efepae.gr/neaniki.html>

3.4.5 Παρατηρητήριο Νεανικής Επιχειρηματικότητας

Το Παρατηρητήριο Νεανική Επιχειρηματικότητα δημιουργήθηκε σαν μέσο ενίσχυσης και προστασίας της νεανικής επιχειρηματικότητας. Η ηγεσία, τα τελευταία χρόνια, στοχεύει στην ενίσχυση της ανάπτυξης, αλλά και της απασχόλησης, για αυτό το λόγο και είναι τόσο σοβαρή η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. Η δημιουργία υγιών επιχειρήσεων από νέους ανθρώπους συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και δίνει μια επιπλέον διέξοδο στο πρόβλημα της επαγγελματικής αποκατάστασης πολλών νέων.

Σκοπός του Παρατηρητηρίου είναι η παροχή έγκυρης και δομημένης πληροφόρησης για το επιχειρηματικό περιβάλλον, την κατάσταση της αγοράς και της οικονομίας, μιας και είναι τεράστιας σημασίας για κάθε επιχειρηματικό εγχείρημα. Σε συνεργασία με τις «Θυρίδες Νεανικής Επιχειρηματικότητας» (έργο του ΕΠΕΑΚ II), το Παρατηρητήριο, συλλέγει πληροφορίες και τις επεξεργάζεται επιστημονικά, ώστε τελικά να τις παρέχει μέσω του internet στους ενδιαφερόμενους νέους επιχειρηματίες.

Ένα από τα σημαντικότερα ίσως εμπόδιο για την δραστηριοποίηση των νέων στον επιχειρηματικό στίβο, είναι η έλλειψη επιχειρηματικής κουλτούρας – συνείδησης. Για το λόγο αυτό στις αρμοδιότητες του Παρατηρητηρίου Νεανικής Επιχειρηματικότητας περιλαμβάνεται η ανάληψη πρωτοβουλιών για την ενημέρωση της κοινής γνώμης και ειδικά των νέων, και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή προγραμμάτων στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος με στόχο την καλλιέργεια επιχειρηματικής συνείδησης και την ενθάρρυνση της επιχειρηματικής δράσης. Το έργο εντάσσεται στο

επιχειρησιακό πρόγραμμα ΕΠΕΑΕΚ II και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι κύριες αρμοδιότητες του «Παρατηρητηρίου Νεανικής Επιχειρηματικότητας» είναι:(α) Δημιουργία μηχανισμού συγκέντρωσης μακροοικονομικών και μικροοικονομικών μεγεθών και στοιχείων, καθώς και λοιπών στοιχείων που αφορούν στο επιχειρηματικό περιβάλλον. (β) Συνεργασία με τις Θυρίδες Νεανικής Επιχειρηματικότητας για την συγκέντρωση των στοιχείων και την διασπορά της πληροφορίας. (γ) Επεξεργασία των στοιχείων αυτών ώστε να παράγεται δομημένη πληροφορία. Σύνταξη μελετών σχετικών με την επιχειρηματικότητα και προβολή των αποτελεσμάτων τους. (δ) Παροχή της πληροφορίας αυτής σε κάθε ενδιαφερόμενο κυρίως μέσω του διαδικτύου, αλλά και με κάθε προσφερόμενο μέσο. (ε) Συνεργασία με φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας, για την ανταλλαγή πληροφοριών και τεχνογνωσίας, καθώς και τον συντονισμό των δράσεων τους. (στ) Δημιουργία ετήσιων συμπερασματικών εκθέσεων και επισήμανση των τομέων στους οποίους πρέπει να γίνουν παρεμβάσεις για την βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. (ζ) Ανάλυση πρωτοβουλιών για την ενημέρωση της κοινής γνώμης και ειδικά των νέων. (η) Σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος με στόχο την καλλιέργεια επιχειρηματικής συνείδησης στα παιδιά και την ενθάρρυνση της επιχειρηματικής δράσης.

<http://www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&cresrc=133&cno de=31>).

3.4.6 Erasmus για νέους επιχειρηματίες

Το Πρόγραμμα «Erasmus για Νέους Επιχειρηματίες» είναι ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα διασυνοριακής ανταλλαγής, το οποίο προσφέρει σε νέους επιχειρηματίες ή φιλόδοξους επιχειρηματίες την ευκαιρία να αποκομίσουν γνώσεις από έμπειρους επιχειρηματίες, οι οποίοι διευθύνουν μικρές επιχειρήσεις σε άλλες χώρες της Ένωσης. Η ανταλλαγή εμπειριών πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια της παραμονής κοντά στον έμπειρο επιχειρηματία (επιχειρηματία υποδοχής: ΕΥ), γεγονός που βοηθά το νέο

επιχειρηματία να αποκτήσει τις απαραίτητες δεξιότητες για τη διοίκησης μίας μικρής επιχείρησης.

Χρηματοδοτείται το διάστημα παραμονής (ελάχιστο απαιτούμενο χρονικό διάστημα παραμονής 1 μήνας) για νέους και εν δυνάμει επιχειρηματίες σε ΜΜΕ σε άλλες χώρες της ΕΕ .

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε νέους επιχειρηματίες οι οποίοι προγραμματίζουν να δημιουργήσουν την δική τους επιχείρηση ή έχουν ήδη ξεκινήσει την επιχείρησή τους μέσα στα τελευταία τρία έτη. Ο κλάδος στον οποίο ανήκει η επιχείρηση δεν παίζει σοβαρό ρόλο, όσο το εκπαιδευτικό και επαγγελματικό υπόβαθρο που πρέπει να επιδείξουν οι νέοι επιχειρηματίες.

<http://www.startupgreece.gov.gr/el/content/%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%C2%ABerasmus-%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B5%CF%82%C2%BB>

3.4.7 Τραπεζικά προγράμματα ΕΤΕΑΝ

Σαν εναλλακτική λύση στις διάφορες χρηματοδοτήσεις που δίνονται, ή ακόμα και για συμπληρωματικούς σκοπούς, υπάρχουν και τα χαμηλότοκα δάνεια για κεφάλαια κίνησης και για επενδύσεις, τα οποία διατίθενται μέσω του προγράμματος του ΕΤΕΑΝ «Επιχειρηματική Επανεκκίνηση» σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε όλη την χώρα. Όπως ανακοίνωσε το υπουργείο Ανάπτυξης, οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις μπορούν άμεσα να απευθύνονται στην τράπεζα της επιλογής τους για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης.

Με αυτή την κίνηση του Υπουργείου Ανάπτυξης, θα δίνονται δάνεια για κεφάλαιο κίνησης και χρηματοδότηση επενδύσεων συνολικού ύψους 550 εκατομμυρίων ευρώ σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (275 εκατομμύρια από το ΕΤΕΑΝ και 275 εκατομμύρια από τις τράπεζες). Το πρόγραμμα μπορεί να αξιοποιηθεί τόσο από

υφιστάμενες όσο και από υπό ίδρυση πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις όλων των οικονομικών κλάδων που δραστηριοποιούνται στην επικράτεια.

Τα δάνεια θα έχουν ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους για τους επιχειρηματίες, αφού το 50% των κεφαλαίων που εισφέρει το ΕΤΕΑΝ θα είναι άτοκα. Έτσι το επιτόκιο διαμορφώνεται στο 50% του κατά περίπτωση ισχύοντος επιτοκίου τραπεζικού δανεισμού της επιχειρήσεως. Αυτό σημαίνει πως με τις σημερινές τιμές τα δάνεια από το πρόγραμμα θα είναι στο ύψος περίπου του 4,5%.

Τα δάνεια κεφαλαίου κίνησης θα διαμορφώνονται από 10.000 έως 300.000 ευρώ ανάλογα με τις λειτουργικές ανάγκες της επιχείρησης και η διάρκεια αποπληρωμής τους δεν θα υπερβαίνει τους 48 μήνες. Τα επενδυτικά δάνεια διαμορφώνονται από 10.000 έως 800.000 ευρώ με διάρκεια 5-12 έτη και δυνατότητα περιόδου χάριτος από 6 μήνες έως 2 έτη, ανάλογα με το χρόνο υλοποίησης της επένδυσης. (<http://www.epidotisimag.gr/2013/05/etean-xamilotoka-daneia-kefalaio-kinisis/>)

Κεφάλαιο 4

Ανασταλτικοί παράγοντες νεανικής επιχειρηματικότητας

4.1 Ποιοι είναι οι ανασταλτικοί παράγοντες

Η κατάσταση στην χώρα μας είναι έκρυθμη, τώρα πιο πολύ από ποτέ. Οι σχεδόν 1.500.000 νέοι άνεργοι δεν πρόκειται να καθίσουν άπραγοι για πολύ καιρό. Πάρα πολλοί θα φύγουν. Έτσι η χώρα μας θα χάσει εκείνους ακριβώς στους οποίους βασίζει το μέλλον της. Με την αποχώρηση όμως των νέων στο εξωτερικό, δεν θα μειωθεί μόνο το μελλοντικό της Εθνικό Προϊόν, αλλά θα γίνει παράλληλα αδύνατον να υποστηριχθεί το συνταξιοδοτικό σύστημα, το οποίο καλείται σήμερα να ζήσει 3.000.000 ανθρώπους. Οι νέοι θα φύγουν και οι ηλικιωμένοι θα εξαθλιωθούν. Η μόνη δυνατότητα που έχει η Ελλάδα για να αλλάξει αυτό το σενάριο, περνάει μέσα από την ιδιωτική οικονομία και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, άλλος τρόπος δεν υπάρχει καθώς η κρατική μόχλευση είναι πρακτικά αδύνατη.

Όμως οι νέοι διστάζουν, επειδή υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι για τις επιχειρήσεις αυτή την στιγμή στην Ελλάδα. Από την μία υπάρχει ο κίνδυνος για την εγκατάλειψη του ευρώ. Η Ελλάδα έξω από την Ε.Ε, αλλά ο συναλλαγματικός κίνδυνος, όπως και ο φόβος επιστροφής σε μία διαρκώς υποτιμούμενη δραχμή. Αν και η πρόσφατη συμφωνία στήριξης της Ελληνικής οικονομίας έχει μειώσει τους φόβους αυτούς, εξακολουθούν όμως ακόμα να υπάρχουν.

Επιπλέον δεν υπάρχει εμπιστοσύνη των Ελλήνων πια στους θεσμούς. Οι νόμοι αλλάζουν κατά το δοκούν της εκάστοτε διοίκησης, κεντρικής η περιφερειακής. Το αδειοδοτικό χάος, ένα περιβάλλον όπου διάσπαρτοι φορείς αλληλοκαλύπτονται και έχουν αρμοδιότητες ακόμη και για την πιο μικρή λεπτομέρεια μίας δραστηριότητας.

Ένα από τα πιο μεγάλα προβλήματα όμως είναι η γραφειοκρατία, η οποία πολλές φορές αγγίζει την διαφθορά. Το «γρηγορόσημο» είναι άγραφος κανόνας στην χώρα μας. Αλλά υπάρχει και η επιβάρυνση πάρα πολλών φόρων υπέρ τρίτων για τις επιχειρήσεις. Επίσης το νομικό και δικαστικό σύστημα είναι ανεπαρκές και αδιέξοδο,

με υπερβολικά μακρές και ατελέσφορες καθυστερήσεις που συνιστούν στην πράξη ένα καθεστώς αρνησιδικίας.

Πρόβλημα όμως είναι και η άκαμπτη αγορά εργασίας με δικαιώματα εργαζομένων που κρύβουν σοβαρές μακροπρόθεσμες επιβαρύνσεις για την λειτουργία των επιχειρήσεων, ενώ συγχρόνως και οι συνδικαλιστικές λειτουργίες στην χώρα μας εμποδίζουν σε μεγάλο βαθμό την οικονομική λειτουργία, και των μεμονωμένων επιχειρήσεων άλλα και το σύνολο της οικονομίας.

Το τραπεζικό σύστημα, που είναι αδύναμο πλέον, μετά την εξάλειψη των κεφαλαίων του, αλλά και την φυγή των καταθέσεων στο εξωτερικό, που ουσιαστικά έχουν οδηγήσει στην αδυναμία παροχής νέων πιστώσεων. Ένα άλλο σοβαρό πρόβλημα είναι η φορολογία των επιχειρήσεων, το οποίο είναι υπερβολικά υψηλό σε σχέση με κάποιες γειτονικές μας χώρες (Μάλτα, Κύπρος), όπως και οι αυθαίρετοι φορολογικοί έλεγχοι και το πλήθος αλληλοαναιρούμενων εγκυκλίων.

Όλα αυτά είχαν σαν αποτέλεσμα την απομάκρυνση της χώρας από το στόχαστρο πολλών διεθνών επενδυτών άλλα και την εγκατάλειψη της χώρας από τους νέους της. Επιπλέον η υποβάθμιση της παιδείας και των Πανεπιστημίων, δημιουργεί έλλειμμα ειδικοτήτων και οδηγεί στην «φυγή εγκεφάλων» για άλλα πιο υποσχόμενα μέρη του κόσμου (Καραθάνου, 2012).

4.1.1 Γραφειοκρατία

Οι γραφειοκρατικές δομές και διαδικασίες στην χώρα μας αποτελούν ακόμα και σήμερα, το σήμα κατατεθέν του ελληνικού δημοσίου, που παραμένει η σημαντικότερη τροχοπέδη για την οικονομία και την ανάπτυξη της χώρας. Παρά τις εξαγγελίες και τις προσπάθειες για μείωση της γραφειοκρατικής διαδικασίας, το πρόβλημα παραμένει ακόμα και σήμερα και σε πολύ μεγάλο βαθμό. Μάλιστα, σύμφωνα με την τελευταία έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη διεθνή επιχειρηματικότητα, όποιος φιλοδοξεί να συστήσει επιχείρηση στην Ελλάδα πρέπει να περάσει από τουλάχιστον 15 διαδικασίες, να ξοδέψει κατά μέσο όρο 38 ημέρες από τη ζωή του και να υποβληθεί σε έξοδα (για χαρτόσημα, παράβολα, φόρους κτλ.) που είναι ακόμα και πέντε φορές υψηλότερα από άλλες χώρες της Ευρώπης.

Πιο συγκεκριμένα, για την έναρξη μιας Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ) απαιτούνται ενδεικτικά:

- Βεβαίωση ελέγχου της επωνυμίας και του διακριτικού τίτλου από το οικείο επιμελητήριο
  - Κατάθεση εγγράφων της επιχείρησης στο δικηγορικό σύλλογο
  - Υπογραφή καταστατικού ενώπιον συμβολαιογράφου
  - Υποβολή του καταστατικού και εγγραφή στο πρωτοδικείο
  - Υποβολή καταστατικού προς δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως -----
  - Δήλωση έναρξης εργασιών στην αρμόδια ΔΟΥ
  - Δήλωση υπό ίδρυση επιχείρησης στην αρμόδια ΔΟΥ
  - Καταβολή φόρου κεφαλαίου στην αρμόδια ΔΟΥ
  - Στοιχείο προσδιορισμού της έδρας και των λοιπών εγκαταστάσεων της επιχείρησης
  - Βεβαίωση εγγραφής (ή απαλλαγής) στον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα
  - Κατάθεση κεφαλαίου στην τράπεζα
  - Έκδοση σφραγίδας - Σφράγισμα των βιβλίων από τη ΔΟΥ
  - Ενημέρωση του ΟΑΕΔ εντός οκτώ ημερών από την πρόσληψη εργαζόμενου
- (http://www.pame.gr/news/lifestyle/ellada-grafeiokratia.html#UdAnt_kyYwQ)

Προσπάθειες βελτίωσης έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια. Ειδικότερα τη διετία 2007-2008, καθώς μέχρι τότε η σύσταση μιας νέας εταιρίας απαιτούσε 30 μέρες και 1.366 ευρώ, ενώ ο αντίστοιχος χρόνος στην Ε.Ε. ήταν 12 μέρες και το συνολικό κόστος ανερχόταν στα 485 ευρώ. Σήμερα, η σύσταση μιας νέας εταιρίας στην Ελλάδα απαιτεί 15 μέρες και 1.101 ευρώ, όταν ο αντίστοιχος μέσος χρόνος στην Ε.Ε. είναι 8 ημέρες και το κόστος αντιστοιχεί στα 417 ευρώ.

(<http://www.skai.gr/news/finance/article/159397/protathlitria-stin-grafeiokratia-i-ellada-/#ixzz2Xhk3CFrT>)

4.1.2 Υψηλή φορολογία

Η Ελλάδα, ασχέτως με δεξιές ή αριστερές παρατάξεις, έχει προσπαθήσει από την μεταπολίτευση και ύστερα, να πάρει χρήματα από τους «πλούσιους» και όχι από τους

χαμηλόμισθους ή τους συνταξιούχους, αλλά έχει καταφέρει να κάνει ακριβώς το αντίθετο. Οι βαριές φορολογίες στις επιχειρήσεις, έχουν διώξει από την χώρα τις περισσότερες επιχειρήσεις, το οποίο είχε σαν αποτέλεσμα την στροφή της φορολογίας και στους πιο αδύναμους.

Όπως φαίνεται, η μόνη ρεαλιστική προοπτική εξόδου της Ελλάδας από την παρούσα οικονομική κρίση είναι η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και ο μοναδικός τρόπος να γίνει αυτό είναι η προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων καθώς και ο επαναπατρισμός ελληνικών κεφαλαίων από το εξωτερικό. Η Ελλάδα τα τελευταία τριάντα χρόνια κατόρθωσε να προσελκύσει λιγότερες άμεσες ξένες επενδύσεις από ότι η Ρουμανία την τελευταία δεκαετία. Ο βασικότερος ανασταλτικός παράγοντας στην προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων και επενδυτών, πέρα της γραφειοκρατίας και του δύσκολου επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος της Ελλάδας, είναι οι πολύ υψηλοί συντελεστές φορολογίας φυσικών προσώπων, 45%, και επιχειρήσεων, 25%. Αντίθετα, οι περισσότερες γειτονικές με την Ελλάδα χώρες των Βαλκανίων και της ΝΑ Ευρώπης κατόρθωσαν να προσελκύσουν την τελευταία δεκαετία μεγάλα επενδυτικά κεφάλαια τόσο από την Δύση όσο και από την Ανατολή λόγω των μικρών φορολογικών συντελεστών οι οποίοι κυμαίνονται στα επίπεδα του 10%.

Οι υψηλοί φόροι στην Ελλάδα όχι μόνο καθιστούν την χώρα μη ανταγωνιστική στην προσέλκυση ξένων επενδυτών, αλλά είναι και η μεταφοράς της έδρας πολλών ελληνικών επιχειρήσεων σε γειτονικές βαλκανικές χώρες. Αυτή η μετανάστευση χιλιάδων ελληνικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό την τελευταία δεκαετία, έχει συντελέσει σοβαρά στη διάβρωση της φορολογικής βάσης και στη μείωση των φορολογικών εσόδων.

Από την άλλη τα ελληνικά κεφάλαια φεύγουν στο εξωτερικό, γιατί η χώρα είναι ανίκανη να τα κρατήσει. Η ελληνική ναυτιλία που αποτελεί το 18% του παγκόσμιου στόλου, με υψηλή κερδοφορία παρά την συρρίκνωση του διεθνούς εμπορίου έχει δημιουργήσει off shore εταιρείες λόγω της υψηλής φορολογίας, σε χώρες όπως η Κύπρος και η Μάλτα. Επίσης 15,000 ελληνικές επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται με μεγάλη επιτυχία στη περιοχή των Βαλκανίων και της ΝΑ Ευρώπης παράγοντας διάφορα αγαθά και υπηρεσίες υψηλής κερδοφορίας. Τα κέρδη αυτά δεν μπορούν να επαναπατριστούν σήμερα στην Ελλάδα λόγω δεκάδων

γραφειοκρατικών διαδικασιών, της εφαρμογής του «πόθεν έσχες» και προπάντων κυρίως της υψηλής φορολόγησης τους.

Τέλος, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι η υψηλή φορολογία, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης, δημιουργεί ακόμα υψηλότερα επίπεδα φοροδιαφυγής, μικραίνει τη φορολογική βάση καθώς οδηγεί σε μείωση των φορολογικών εσόδων, καταστρέφει την ανταγωνιστικότητα πληγώνοντας παράλληλα θανάσιμα την ανάπτυξη μιας χώρας.

(<http://plironodikaiia.gr/%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%BF%CE%B9/%CE%B7-%CE%BC%CE%B5%CE%AF%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%84%CF%89%CE%BD%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%CF%83%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%83%CF%84%CF%8E%CE%BD-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%BF%CE%B2%CE%AE%CE%BC%EB1-%CE%B5%CE%BE%CF%8C%CE%B4%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CF%80%CE%BF-%CF%84%CE%B7%CE%BD%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7>).

4.1.3 Δανεισμός

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα για τις νέες επιχειρήσεις είναι η έλλειψη πηγών χρηματοδότησης και η γραφειοκρατία. Δεν υπάρχει για τους νέους επιχειρηματίες κεφάλαιο αγοράς για την ανάπτυξη και έρευνα μιας επιχειρηματικής τους ιδέας αλλά ούτε και κεφάλαιο έναρξης της επιχείρησής τους. Το τραπεζικό σύστημα είναι πολύ συντηρητικό και ειδικά αυτή την περίοδο δεν μπορεί να πιστώσει ούτε χρηματοδοτεί εξωστρεφείς επιχειρήσεις έντασης γνώσης, που εξ' ορισμού δεν έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν εγγυήσεις. Επιπλέον οι τράπεζες δεν προωθούν τα προγράμματα του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων.

(<http://www.tovima.gr/finance/finance-news/article/?aid=340526>)

Έτσι το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων που απαιτούνται για την έναρξη μιας επιχείρησης προέρχεται από την αποταμίευση του ίδιου του επιχειρηματία. Το

υπόλοιπο προέρχεται κυρίως από την οικογένειά του, ενώ ένα μικρότερο μέρος από τραπεζικό δανεισμό και κρατικές ενισχύσεις. Επίσης είναι ορατός ο ρόλος της οικογένειας στην Ελλάδα στην περίπτωση της λεγόμενης «άτυπης επένδυσης». Ως άτυπος επενδυτής ορίζεται ένα άτομο το οποίο χρηματοδοτεί ένα νέο εγχείρημα που ξεκινάει κάποιος άλλος, χωρίς ο ίδιος να αποκτά την ιδιοκτησία οποιουδήποτε μεριδίου του νέου εγχειρήματος. Ο αποδέκτης της άτυπης επένδυσης είναι συνήθως συγγενής πρώτου βαθμού του επενδυτή.

http://www.perceptum.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=51).

4.1.4 Ψυχολογία νέου επιχειρηματία

Η επιχειρηματική δράση έχει να κάνει πάνω απ' όλα με την πρωτοβουλία, τον πειραματισμό και το ρίσκο. Η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση στο φόβο της αποτυχίας. Όταν ικανά άτομα στην χώρα μας, αρνούνται να ρισκάρουν από φόβο για αποτυχία, μειώνεται η εμφάνιση τολμηρών και καινοτόμων εγχειρημάτων. Έτσι τα νέα εγχειρήματα που τελικά αναδύονται να είναι λιγότερο ικανά στο να ανανεώνουν και να αναβαθμίζουν το παραγωγικό δυναμικό σε σύγκριση με άλλες χώρες.

Αφενός ένας από τους φόβους της αποτυχία είναι το τι γίνεται σε περίπτωση αποτυχίας της επιχείρησης. Στην Ελλάδα, οι νομοθεσία δεν είναι με το μέρος του επιχειρηματία. Βέβαια πρόσφατα έχει ξεκινήσει τη σχετική διαδικασία αναμόρφωσης του πτωχευτικού δικαίου, με στόχο τη διευκόλυνση της δεύτερης ευκαιρίας

Επίσης σημαντική είναι και η εκπαίδευση των επιχειρηματιών, ώστε να είναι σε θέση να διακρίνουν νωρίς ενδεχόμενα προβλήματα, αλλά και να λαμβάνουν έγκαιρα μέτρα αντιμετώπισής τους. Η χώρα μας στερεί σε μηχανισμούς βοήθειας προς τον επιχειρηματία μετά την έναρξη της δραστηριότητάς του.

http://www.perceptum.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=51).

4.1.5 Επιχειρηματικές ευκαιρίες και η στάση της ελληνικής κοινωνίας στην επιχειρηματικότητα

Στην Ελλάδα οι επιχειρηματίες συνήθως δραστηριοποιούνται όταν θεωρούν απλή την εκμετάλλευση μιας ιδέας, εύκολη ως προς το κέρδος και την υλοποίησή της. Με αυτό τον τρόπο όμως συχνά δεν βλέπουν τις αληθινές ευκαιρίες που υπάρχουν γύρω τους. Αν όμως τα εμπόδια για την υλοποίηση μιας ιδέας μειωθούν, ίσως τότε να μπορέσουν να αντιληφθούν και να εκμεταλλευτούν περισσότερες ευκαιρίες.

Από την άλλη όμως και η στάση της Ελληνικής κοινωνίας απέναντι στην επιχειρηματικότητα αποτελεί ένα πρόβλημα. Οι Έλληνες θεωρούν την επιχειρηματική σταδιοδρομία ως κοινωνικά αποδεκτή επαγγελματική επιλογή, συγχρόνως, όμως, πολλοί πιστεύουν ότι η ελληνική κοινωνία δεν συμπαθεί μεγάλες διαφορές στα επίπεδα εισοδήματος. Επιπλέον στο πρόβλημα συμβάλουν και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα οποία ελάχιστα προβάλλουν επιτυχημένες επιχειρηματικές ιστορίες νέων, κάτι το οποίο θα ήταν ένας θετικός παραδειγματισμός και για άλλους.

Η στάση της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στην επιχειρηματικότητα είναι βαθειά ριζωμένες νοοτροπίες, οι οποίες δεν μπορούν να γίνουν στόχοι συγκεκριμένων μέτρων και ρυθμίσεων μέσω κυβερνητικών προγραμμάτων. Ίσως ο μοναδικός τρόπος με τον οποίο θα μπορούσαν να κινηθούν προσπάθειες σε μια τέτοια κατεύθυνση αφορά τη γενική προβολή της επιχειρηματικότητας. Η ελληνική κοινωνία θα πρέπει να αρχίσει να εξοικειώνεται με ιστορίες επιτυχίας, με έμφαση όμως όχι στα θετικά που προέκυψαν για το κέρδος του ίδιου του επιχειρηματία, αλλά στο γεγονός ότι αυτός δημιούργησε κάτι καινούριο. Αυτή η «δημιουργική» πλευρά της επιχειρηματικότητας είναι εξαιρετικά υποβαθμισμένη στην οπτική της ελληνικής κοινωνίας, σε αντίθεση με το εξωτερικό όπου συχνά ακούμε ιστορίες νέων πετυχημένων επιχειρηματιών, οι οποίοι αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση. (http://www.perceptum.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=51).

4.1.6 Επιχειρηματική παιδεία

Η σχέση εκπαίδευσης με την επιχειρηματικότητα είναι και αυτό από τα σοβαρότερα προβλήματα στην χώρα μας. Στην Ελλάδα, το επίπεδο εκπαίδευσης δεν επηρεάζει το αν κάποιο άτομο θα ακολουθήσει επιχειρηματική δραστηριότητα ή ποιου τύπου θα είναι αυτή. Επίσης υπάρχει ένα σαφές κενό από την τριτοβάθμια εκπαίδευση σχετικά με την επιχειρηματικότητα και την παραγωγή. Η εκπαίδευση πρέπει να φέρει τον νέο κοντά όχι μόνο στις γνώσεις σχετικά με τις επιχειρήσεις, αλλά με την αγορά εργασίας και την παραγωγή. Ο ρόλος της παιδείας στην επιχειρηματικότητα είναι σημαντικός και γενικά θεωρείται ότι το μορφωτικό επίπεδο ενισχύει την επιχειρηματικότητα. Τα τελευταία χρόνια είναι φανερό όμως οι προσπάθειες που γίνονται τόσο στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όσο και στην δευτεροβάθμια, για να προσελκύσουν τους νέους και να τους μυήσουν στην επιχειρηματικότητα.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση έχουν προστεθεί δύο μαθήματα στην υποχρεωτική εκπαίδευση των ενιαίων λυκείων που αφορούν οικονομικές και εμπορικές θεωρίες: οι Αρχές Οικονομικής Θεωρίας και οι Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων. Αυτά τα μαθήματα αποτελούν μια αρχική εισαγωγή σε έννοιες, όπως η επιχείρηση, η προσφορά των αγαθών, ο προσδιορισμός των τιμών, το τραπεζικό σύστημα και οι μορφές της σύγχρονης αγοράς.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση όμως η προσπάθεια που γίνεται είναι πιο φανερή και σαφώς πιο στοχευμένη, καθώς απευθύνεται σε νέους που ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, σε όλα τα τεχνολογικά και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα υπάρχουν Γραφεία Διασύνδεσης και Διαμεσολάβησης. Αυτά τα γραφεία έχουν σαν σκοπό τη σύνδεση του φοιτητή με τον εργασιακό χώρο, μέσω ανακοινώσεων θέσεων εργασίας σε επιχειρήσεις και οργανισμούς. Παράλληλα, διοργανώνουν ημερίδες επιχειρηματικότητας, για να προβάλουν στους νέους την αξία της επιχείρησης στην πιθανή ανεργία.

(http://www.perceptum.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=51).

4.2 Λύσεις για την ανάπτυξη της νεανικής επιχειρηματικότητας

Είναι αναγκαίο η επιχειρηματικότητα να διασωθεί και ακόμα περισσότερο να ανθίσει στην χώρα μας. Οι βάσεις πρέπει να στηθούν από την αρχή και η ανάπτυξη να γίνει τώρα πλέον πιο σωστή και σταθερή από ποτέ. Για να γίνει αυτό, αρχικά η χώρα πρέπει να έχει κυβερνητική σταθερότητα. Η εμπιστοσύνη πρέπει να εμπεδωθεί για να παραμείνουμε στο Ευρώ. Το πολιτικό σύστημα πρέπει να αλλάξει οριστικά προς μία πιο υγιή και για τον πολίτη και για την οικονομία κατεύθυνση. Αλλά και οι αγορές και τα επαγγέλματα πρέπει να απελευθερωθούν.

Η Ελλάδα χρειάζεται ένα εθνικό σχέδιο ανασυγκρότησης. Όχι με γραφειοκράτες που σχεδιάζουν μοντέλα, αλλά με σωστή οργάνωση των θεσμών και ανατροπή σε ότι μέχρι σήμερα εμπόδιζε τις επενδύσεις. Επιπλέον, αυτές οι νέες επενδύσεις πρέπει να προστατευθούν με νόμους που να έχουν συνταγματική προστασία έτσι ώστε το πολιτικό σύστημα να μην μπορεί να ανατρέψει τους όρους των επενδύσεων. Για την καθησύχηση των επενδυτικών φόβων που προέρχονται από την αδυναμία του νομικού μας συστήματος οφείλει η χώρα να παρέχει νομική κατοχύρωση και ασφάλεια του επενδυτή, με χρήση ξένου δικαίου, σε διεθνές δικαστήριο, έναντι κάθε πράξης της διοίκησης εναντίον του.

Επίσης για να έρθουν οι επενδύσεις στην χώρα μας πρέπει να είναι ανταγωνιστική. Η φορολογία να είναι ήπια για τις επιχειρήσεις (γιατί λίγο κέρδος είναι καλύτερο από το μηδαμινό). Έτσι χρειάζεται ένας καινούριος επενδυτικός νόμος με έμφαση στα φορολογικά κίνητρα και μηδενικές επιδοτήσεις. Γιατί από ότι έχει φανεί οι επιδοτήσει υπήρξαν αναποτελεσματικές και αποτελούν φυτώριο κρατικής διαφθοράς.

Είναι όμως φανερό ότι κίνητρα πρέπει να δοθούν και για την προσέλκυση των καταθέσεων εξωτερικού. Αυτή την στιγμή περίπου 100 με 200 δισεκατομμύρια ευρώ Ελλήνων καταθετών υπάρχουν στις τράπεζες του εξωτερικού. Μία πλήρης, έκτακτη, ελευθερία στην κίνηση κεφαλαίου με αναστολή των ιδεών για φορολόγηση των τραπεζικών λογαριασμών, και σταθερότητα της οικονομικής και πολιτικής κατάστασης, μπορεί να τα φέρει πίσω, τουλάχιστον πολλά από αυτά. Αν γεμίσουν οι τράπεζες θα μπορούν να χρηματοδοτήσουν την οικονομία μας. Ας σταματήσει η φοροδιαφυγή από σήμερα. Σίγουρα δεν είναι «ηθικά» σωστό, αλλά η χώρα πρέπει να σωθεί με κάθε τρόπο.

Τα χρήματα των Ελλήνων πρέπει να γυρίσουν πίσω στην Ελλάδα. Η φοροδιαφυγή πρέπει να σταματήσει και για τους Έλληνες αλλά και για τους ξένους. Οι μετανάστες

πρέπει και αυτοί με την σειρά τους να φορολογούνται και όχι να βγάζουν «μαύρα» χρήματα έξω από τα σύνορα της χώρας. Μια μείωση των ασφαλιστικών εισφορών θα αποτελούσε κίνητρο για την απασχόληση, αλλά και την αποφυγή της «μαύρης» αδήλωτης εργασίας.

Επιπλέον οι επιχειρήσεις, όπως η ναυτιλία, πρέπει να ευνοηθεί και να επιστρέψει στην χώρα, ακόμα και αν είναι με σαφώς μικρότερους φόρους. Η ελάφρυνση της φορολογίας των κερδών όλων των επιχειρήσεων στο 10% με 15%, θα βοηθήσει στην σταδιακή κεφαλαιακή τους αναδιάρθρωση, αλλά και θα τονώσει την ανάπτυξη τους.

Όσο σημαντικό είναι να διευκολυνθεί η ίδρυση επιχειρήσεων, άλλο τόσο σημαντικό είναι η διευκόλυνση του κλεισίματος τους. Ο πτωχευτικός κώδικας πρέπει να αλλάξει άμεσα. Τώρα είναι πιο σημαντικό από ποτέ να βοηθήσει η χώρα τους επιχειρηματίες που αποτυγχάνουν να έχουν μία δεύτερη ευκαιρία. Αυτό είναι ένα είδος επένδυσης σε δημιουργικούς ανθρώπους που προσπάθησαν και απέτυχαν, άλλα αυτοί είναι οι ίδιοι που μπορούν να προσπαθήσουν ξανά. Η ανάπτυξη στηρίζεται πάνω τους και για αυτό πρέπει να τους ενθαρρύνουμε αντί να τους διαπομπεύουμε.

Επίσης όλοι οι φόροι υπέρ τρίτων πρέπει να καταργηθούν. Ο δημόσιος τομέας, πέρα από τον ιδιωτικό πρέπει να αλλάξει. Η απλοποίηση είναι πλέον αναγκαία. Με τον ίδιο τρόπο η νομοθεσία πρέπει να αλλάξει και η διοικητική εποπτεία. Η διαφθορά του δημοσίου πρέπει να σταματήσει μια για πάντα. Οι κρατικοί λειτουργεί δεν πρέπει να έχουν την εξουσία να εκβιάζουν τις επιχειρήσεις.

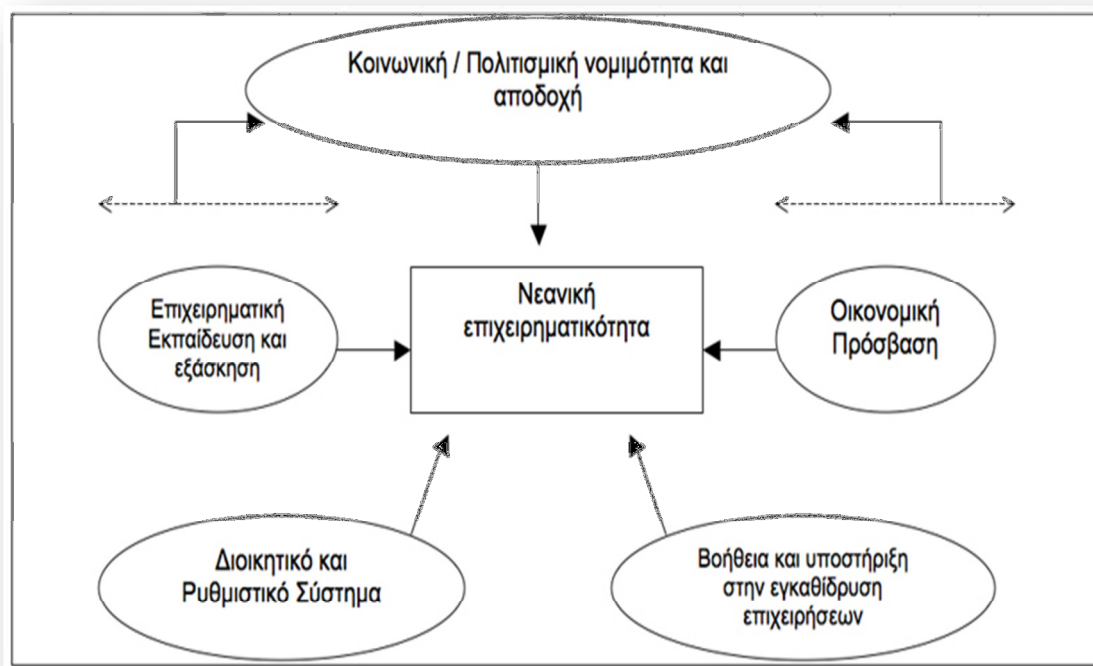
Χρήσιμη θα ήταν επίσης η αναστολή για ένα χρονικό διάστημα των απαγορεύσεων των αδειών που εμποδίζουν την τουριστική ανάπτυξη και τις οικοδομές. Αν και είναι ένα είδος ανοχής σε κάποιες περιπτώσεις, ο τουρισμός αποτελεί το 18% του ΑΕΠ της χώρας και σε αυτές τις δύσκολες ώρες πρέπει να στηριχθεί. Κίνητρα πρέπει να δοθούν και για την πρόσληψη των ανέργων σε μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις.

Φυσικά η υιοθέτηση τέτοιων ριζοσπαστικών μέτρων θα φέρει πολλές αντιδράσεις από κατεστημένα συμφέροντα, και από παγιωμένες αντιλήψεις και ιδεολογίες. Άλλα τι σημασίας έχουν όλα αυτά αν δεν μπορέσει να σωθεί η χώρα; Είναι πιο σημαντικές οι ιδεολογίες και τα ατομικά συμφέροντα; Οι συνθήκες που ζούμε τώρα δεν είναι συνηθισμένες. Ο τρόπος ζωής μας και σκέψης των Ελλήνων άλλαξε την ημέρα που το μοντέλο οργάνωσης της κοινωνίας μας απέτυχε. Τώρα το μόνο που μένει είναι να

μπουν νέες βάσεις, να δοθεί η ευκαιρία στους νέους επιχειρηματίες να δημιουργήσουν και να γίνει η χώρα πιο ανταγωνιστική.

Πιο συγκεκριμένα, για την ενθάρρυνση της νεανική επιχειρηματικότητα, πρέπει να αλλάξει η κοινωνική και πολιτισμική συμπεριφορά απέναντι στις επιχειρήσεις. Πρέπει να δίνεται σωστή εκπαίδευση επιχειρηματικότητα στους νέους και πρόσβαση στην χρηματοδότηση. Το παλιό γραφειοκρατικό σύστημα πρέπει να αλλάξει και να υπάρχει βοήθεια και υποστήριξη στην εγκαθίδρυση των επιχειρήσεων. Ο πίνακας παρακάτω δείχνει τους φορείς που επηρεάζουν την νεανική επιχειρηματικότητα.

(http://www.perceptum.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=51).

4.3 Γνωστοί νέοι επιχειρηματίες ανά τον κόσμο

Είναι πολύ σημαντικό όμως για την επιχειρηματικότητα, η προβολή και ο παραδειγματισμός των νέων επιχειρηματιών. Το internet και οι νέες τεχνολογίες έχουν βοηθήσει πολλούς νέους να αναπτύξουν τις δικές τους επιχειρήσεις, οι οποίες

μάλιστα έγιναν και πάρα πολύ πετυχημένες. Στην χώρα μας οι νέοι επιχειρηματίες δεν προβάλλονται αρκετά από τα μέσα ώστε να αποτελέσουν παράδειγμα για άλλους, όμως στην παγκόσμια οικονομία υπάρχουν πολλά παραδείγματα νέων οι οποίοι δημιούργησαν κολοσσούς από την κρεβατοκάμαρά τους σε ηλικίες κάτω των 21.

Χαρακτηριστικά, είναι γνωστός σε όλους ο Mark Zuckerberg, ο δημιουργός της σελίδας κοινωνικής δικτύωσης Facebook. Ο Mark δημιούργησε το Facebook στο δωμάτιο της εστίας που έμενε όταν ήταν φοιτητής στο πανεπιστήμιο του Harvard. Στην αρχή το Facebook απευθυνόταν μόνο σε φοιτητές του Harvard, αλλά μέσα σε λίγους μήνες, κατάφερε να πάρει παγκόσμιες διαστάσεις. Ο 28χρονος Mark είναι πλέον ο νεαρότερος δισεκατομμυριούχος του κόσμου, με την περιουσία του να αξίζει πάνω από \$10 δις το 2010. Η ζωή του και το πώς έστησε το Facebook έγινε και ταινία (Social Network).

Επίσης γνωστή έγινε και η Catherine Cook, δημιουργός της σελίδας κοινωνικής δικτύωσης MyYearbook. Στα 16 της χρόνια, είχε ήδη προσλάβει 12 προγραμματιστές για να δουλέψουν στην ιστοσελίδα με την εταιρεία της τώρα να αριθμεί πάνω από 100 υπαλλήλους. Η εταιρεία παρουσίασε το 2010 κέρδη που ξεπέρασαν τα \$24 εκατομμύρια.

Ο Fraser Doherty, από την άλλη ίσως είναι από τους λίγους νεαρούς μεγιστάνες που δεν οφείλουν την επιτυχία τους στο διαδίκτυο και την τεχνολογία. Πήρε την μυστική συνταγή της αγαπημένης του μαρμελάδας από την γιαγιά του και ίδρυσε την SuperJam, μία σειρά από σπιτικές μαρμελάδες. Η συγκεκριμένη μάρκα μαρμελάδας πλέον έχει κατακλύσει τα σουπερμάρκετ του Ηνωμένου Βασιλείου, πουλώντας πάνω από 500,000 το χρόνο, εκτοξεύοντας τα κέρδη του πάνω από το €1 εκατομμύρια.

Ο Δρ Farrah Gray ξεκίνησε άκομα χειρότερα από τους άλλους, καθώς ήταν παιδί μίας φτωχής οικογένειας και πέρασε τα παιδικά του χρόνια στα γκέτο του Σικάγο. Άρχισε να δουλεύει στα έξι του χρόνια, πουλώντας κρέμες σώματος και πέτρες τις οποίες τις είχε φτιάξει ο ίδιος. Στα 14 του, ήταν ήδη εκατομμυριούχος έχοντας ιδρύσει αναρίθμητες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένου την KIDZTEL, εταιρεία προπληρωμένων τηλεφωνικών καρτών. Είναι συγγραφέας best seller και διευθύνων σύμβουλος της Farrah Gray Publishing (εκδοτικού οίκου), και έλαβε τιμητικό ντοκτορά από το πανεπιστήμιο του Άλεν σε ηλικία μόλις 21 ετών.

Ο Βρετανός Adam Hildreth ήταν μόλις 14 χρονών όταν ίδρυσε το Dubit Limited μαζί με μερικούς άλλους έφηβους. Το Dubit κατάφερε να γίνει η μεγαλύτερη σελίδα κοινωνικής δικτύωσης για εφήβους στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στα 19 του άξιζε πάνω από €2 εκατομμυρίων, σύμφωνα με τη λίστα 2004 UK Top 20 Richest Teens. Το 2008 η ίδια λίστα κατέτασσε τον Adam Hildreth ως τον 23^ο πιο πλούσιο νέο στο Ηνωμένο Βασίλειο, με την αξία του να ξεπερνάει τα €25 εκατομμυρίων.

Ο Andrew Gower, φοιτητής στο πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ, δημιούργησε το επιτυχημένο online παιχνίδι, RuneScape. Ο Andrew άρχισε να σχεδιάζει παιχνίδια για υπολογιστές στην ηλικία των επτά ετών. Δημιούργησε ένα τρισδιάστατο παιχνίδι το οποίο ονομαζόταν Parallax Painter για το ATARI ST στα εφηβικά του χρόνια. Τότε άρχισε να δημιουργεί μία σειρά από διαδικτυακά παιχνίδια από το 1996 έως το 1999, πριν σχεδιάσει και προγραμματίσει το πασίγνωστο RuneScape στην ηλικία των 20. Η εφημερίδα Sunday Times, έβαλε τον Andrew και τον αδερφό του Paul στους 566^{ους} πλουσιότερους ανθρώπους της Βρετανίας, με περιουσία που ξεπερνά τα €100 εκατομμύρια.

Ο φοιτητής James Murray Wells ίδρυσε την Glasses Direct, μία ιστοσελίδα που πουλούσε γυαλιά μυωπίας. Η ιστοσελίδα, η οποία του κόστισε λίγο πάνω από €1.000, χρήματα που πήρε από το φοιτητικό του δάνειο, ενώ κατάφερε και πούλησε πάνω από 22.000 κομμάτια μόνο το πρώτο χρόνο, με τον τζίρο να ξεπερνά το €1 εκατομμύριο. Το 2007, επενδυτές επένδυσαν πάνω του ποσά που ξεπέρασαν τα €3 εκατομμύρια. Πρόσφατα μάλιστα ίδρυσε μία νέα ιστοσελίδα, την hearingdirect.com, η οποία πουλάει ακουστικά βοηθήματα.

(<http://www.slap.gr/epikairota/tehnologia/%CE%BD%CE%B5%CE%B1%CF%81%CE%BF%CE%AF-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CF%86%CE%B5%CF%81%CE%B1%CE%BD-21-eton>).

Κεφάλαιο 5

Έρευνα - Ερωτηματολόγια

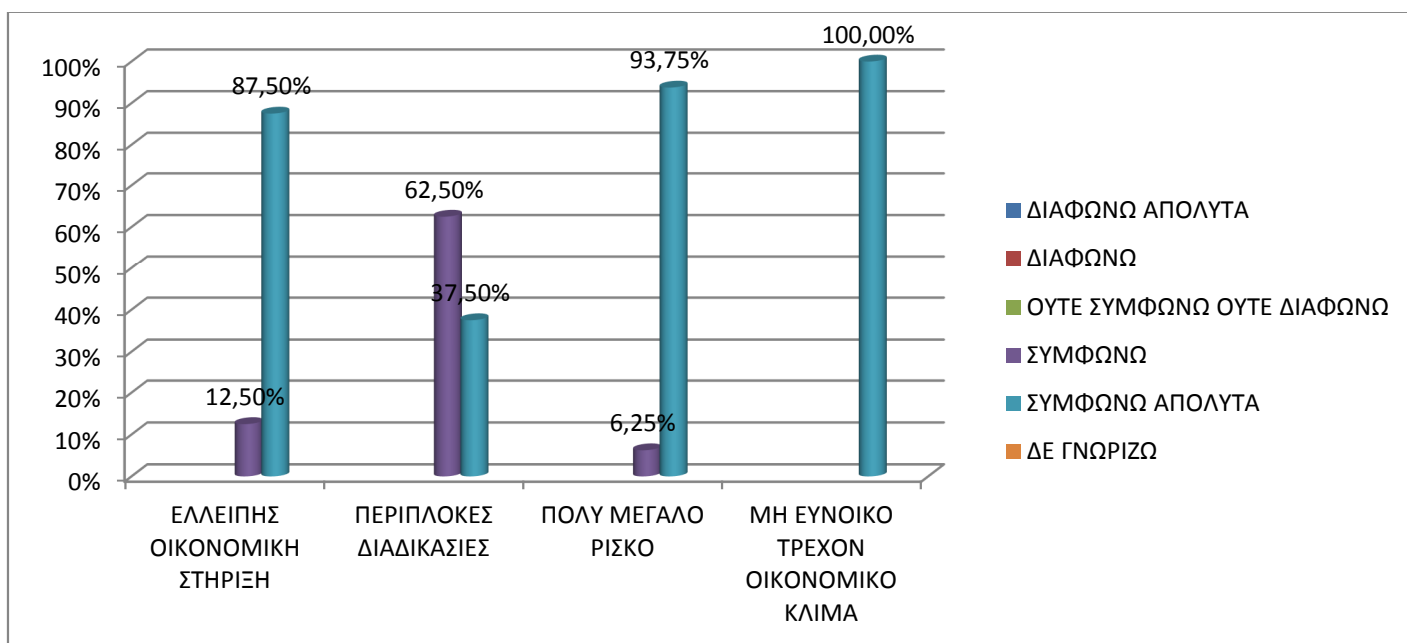
Η παρακάτω έρευνα έγινε σε δείγμα 37 φοιτητών του Μεσολογγίου, άντρες και γυναίκες ηλικίας 20 – 26 ετών, τον Δεκέμβριο 2013. Η διανομή των ερωτηματολογίων στους φοιτητές έγινε στην περιοχή του Μεσολογγίου, αλλά και ηλεκτρονικά μέσω Facebook, στην παρακάτω σελίδα :

<https://www.facebook.com/www.neoikiepixeirhmatikothta.gr?ref=hl>

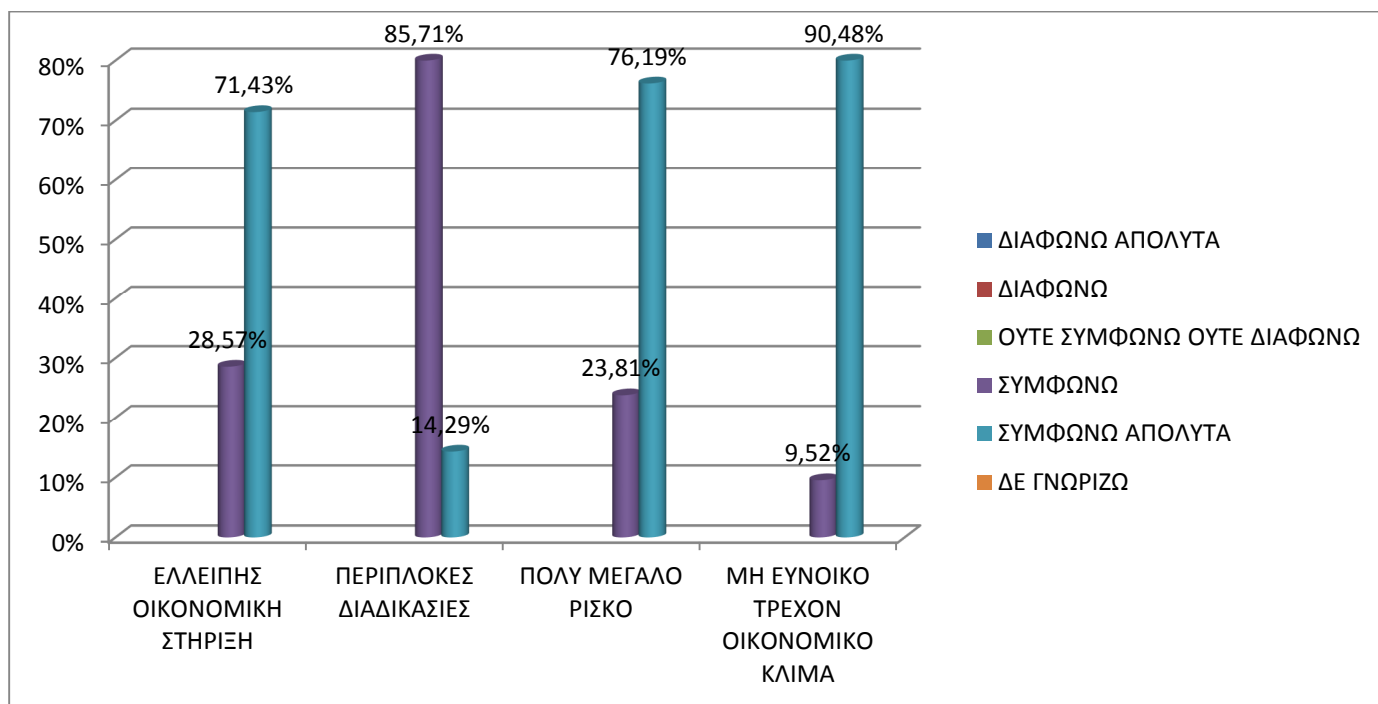
, στην οποία πολλοί φοιτητές του Τ.Ε.Ι. έχουν γίνει μέλη. Σκοπός της ήταν να μας καθοδηγήσει στους ανασταλτικούς παράγοντες της επιχειρηματικότητας στους νέους. Επιπλέον να φανεί ποια από τα προγράμματα ενίσχυσης της νεανικής επιχειρηματικότητας είναι γνωστά στους νέους – εν δυνάμει – επιχειρηματίες και ποια όχι τόσο. Αφού μαζέψαμε τις πληροφορίες, τις οποίες αναζητούσαμε, χρησιμοποιήσαμε το πρόγραμμα Microsoft office excel 2010, έτσι ώστε να υπολογίσουμε σε ποσοστά τις απαντήσεις κάθε ερώτησης του ερωτηματολογίου. Έτσι λοιπόν φτιάξαμε με το συγκεκριμένο πρόγραμμα πίνακες, στους οποίους αναγράφονται οι ερωτήσεις και ανάλογα με τις απαντήσεις των φοιτητών του Τ.Ε.Ι. Δυτικής Ελλάδας, καταγράψαμε τα αντίστοιχα ποσοστά, Στη συνέχεια βάσει των ποσοστών χρησιμοποιήσαμε διαγράμματα, τα οποία δείχνουν τα ποσοστά των φοιτητών αναλυτικά στην κάθε ερώτηση. Παρακάτω μέσα από τη στατιστική επεξεργασία σχολιάσαμε τις απαντήσεις των φοιτητών χωρίζοντας άντρες με γυναίκες. Το ερωτηματολόγιο πάνω στο οποίο βασίστηκε η έρευνα βρίσκεται στο Παράτημα (σελ. 63).

Ο πρώτος κύκλος ερωτήσεων αφορούσε στους λόγους που κάνουν πιο δύσκολη την έναρξη μιας επιχείρησης. Και οι απαντήσεις ήταν οι εξής:

Άντρες

Γυναίκες

Η ελλιπής οικονομική στήριξη βλέπουμε ότι είναι ένας βασικός ανασταλτικός παράγοντας στους άντρες, όπου με ποσοστό 87,5% έναντι των γυναικών με 71,43% συμφωνούν απόλυτα με αυτή την πρόταση. Επίσης στους άντρες το υπόλοιπο 12,5% συμφωνεί. Ενώ στις γυναίκες το ποσοστό που συμφωνεί είναι 28,57%.

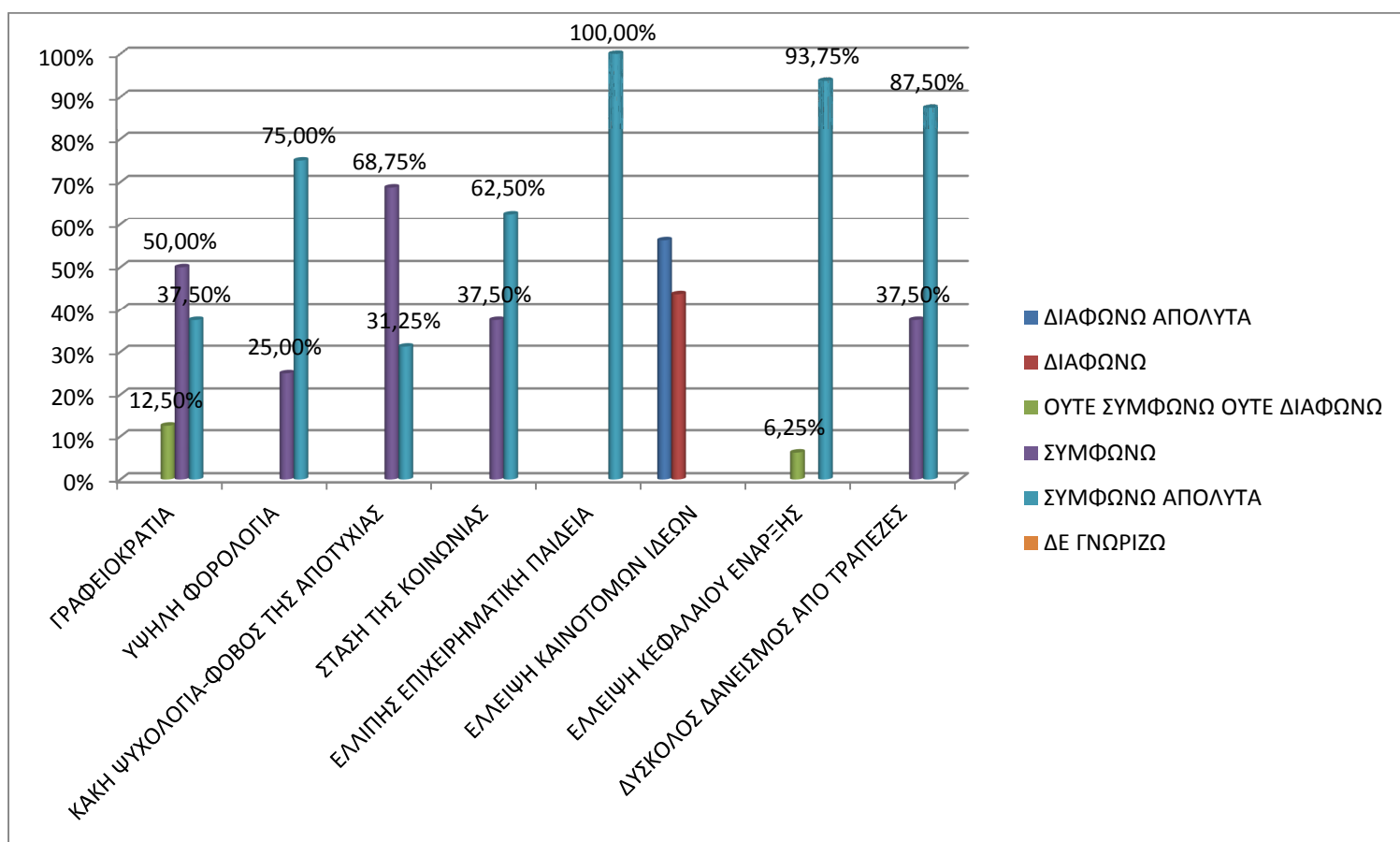
Η περιπλοκότητα των διαδικασιών είναι επίσης ένας λόγος. Εδώ βλέπουμε τις γυναίκες να συμφωνούν με ένα 86% και συμφωνούν απόλυτα με 14%. Στους άντρες όμως τα ποσοστά είναι διαφορετικά. Μόλις το 37,5% συμφωνεί απόλυτα, ενώ το 62% συμφωνεί.

Το μεγάλο ρίσκο είναι ένας από τους πιο βασικούς λόγους δυσκολίας έναρξης μιας επιχείρησης για τους νέους, όπως δείχνουν τα στατιστικά αφού στους άντρες το 94% συμφωνεί απόλυτα, ενώ το υπόλοιπο 6% συμφωνεί. Αλλά και στις γυναίκες το 76% συμφωνεί απόλυτα, και το 24% συμφωνεί.

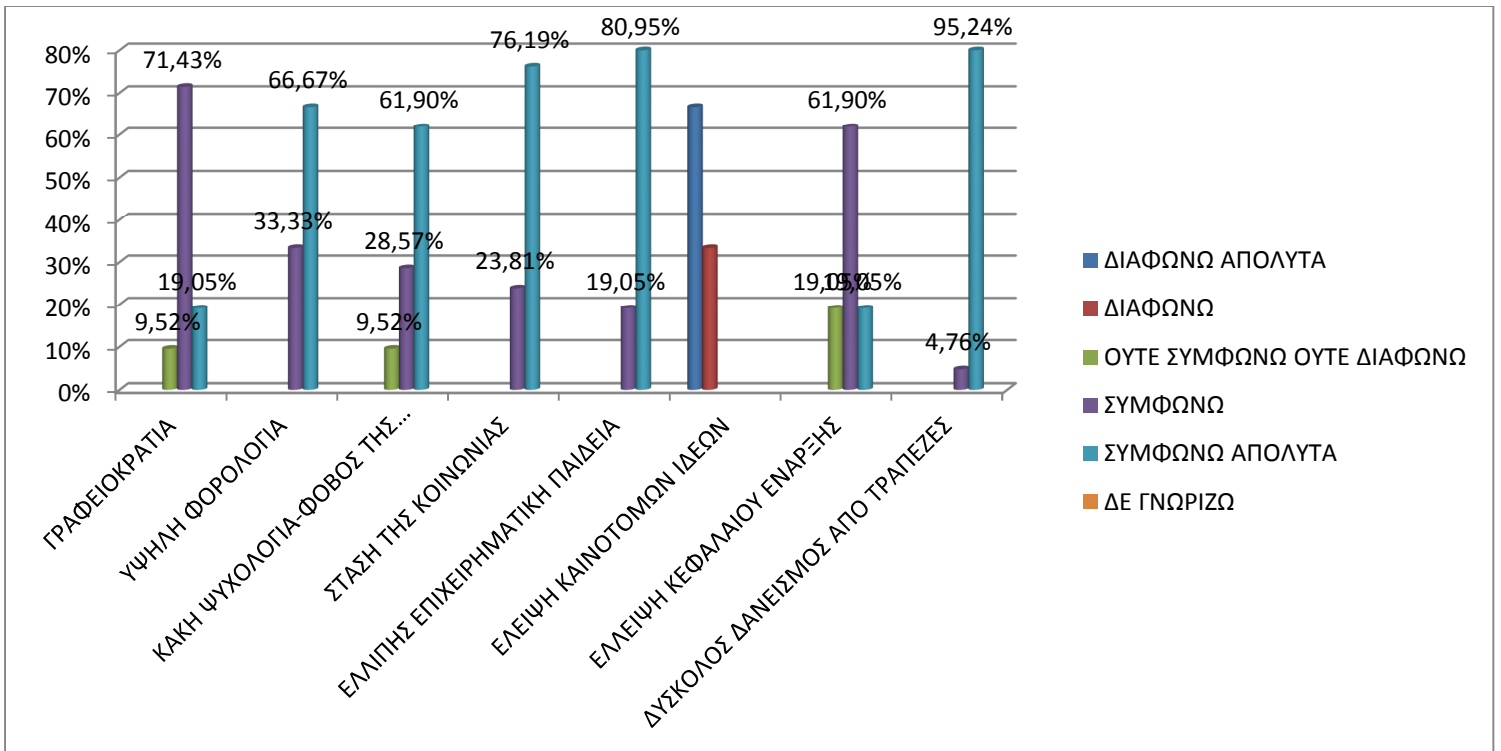
Τέλος, όσον αφορά το τρέχον οικονομικό κλίμα, φάνηκε να είναι ο κύριος ανασταλτικός παράγοντας για την μη επιχειρηματικότητα των νέων ανθρώπων. Εδώ οι άντρες απάντησαν με συντριπτικό 100% συμφωνούν απόλυτα, ενώ παρομοίως και οι γυναίκες με 90% συμφωνούν απόλυτα και με 10% συμφωνούν.

Ο δεύτερος κύκλος ερωτήσεων αφορούσε στους ανασταλτικούς παράγοντες της νεανικής επιχειρηματικότητας. Και τα ποσοστά είναι τα παρακάτω:

Άντρες

Γυναίκες

Εδώ βλέπουμε την γραφειοκρατία σαν πρόβλημα να πτοεί τους νέους. Για τους άντρες συγκεκριμένα το 50% συμφωνεί ότι η γραφειοκρατία είναι ανασταλτικός παράγοντας ενώ το 37,5% συμφωνεί απόλυτα και το υπόλοιπο 12,5% ούτε διαφωνεί ούτε συμφωνεί. Στις γυναίκες βλέπουμε όμως το ίδιο ποσοστό με ένα 71% να συμφωνεί ότι η γραφειοκρατία είναι ένα πρόβλημα, το 19% συμφωνεί απόλυτα, ενώ το 9% κρατάει μια πιο ουδέτερη στάση.

Η υψηλή φορολογία από την άλλη, βρίσκει σύμφωνα και τα δύο φύλα, με τους άντρες να συμφωνούν με 25% και συμφωνούν απόλυτα με 75% και τις γυναίκες σύμφωνα με 33% και να συμφωνούν απόλυτα με 67%.

Η κακή ψυχολογία και ο φόβος της αποτυχίας είναι και αυτός ένας ανασταλτικός παράγοντας. Για τους άντρες, το 68% απάντησε ότι συμφωνεί και το 31% ότι συμφωνεί απόλυτα. Οι γυναίκες από την άλλη συμφωνούν 29% και συμφωνούν απόλυτα με 62%, ενώ ουδέτερο μένει ένα ποσοστό 10% περίπου.

Η στάση της κοινωνίας είναι ανασταλτικός παράγοντας και για τα 2 φύλα. Στους άντρες βλέπουμε το 63% να συμφωνεί απόλυτα, ενώ μόλις το 37% συμφωνεί και τις

γυναίκες να συμφωνούν και με ένα συντριπτικό 76% να συμφωνούν απόλυτα, ενώ το υπόλοιπο συμφωνεί.

Η ελλιπής επιχειρηματική παιδεία είναι επίσης ένα κοινώς αποδεκτό πρόβλημα. Σε αυτό, οι άντρες συμφωνούν απόλυτα με ένα ποσοστό 100%, ενώ και οι γυναίκες συμφωνούν απόλυτα με 81%.

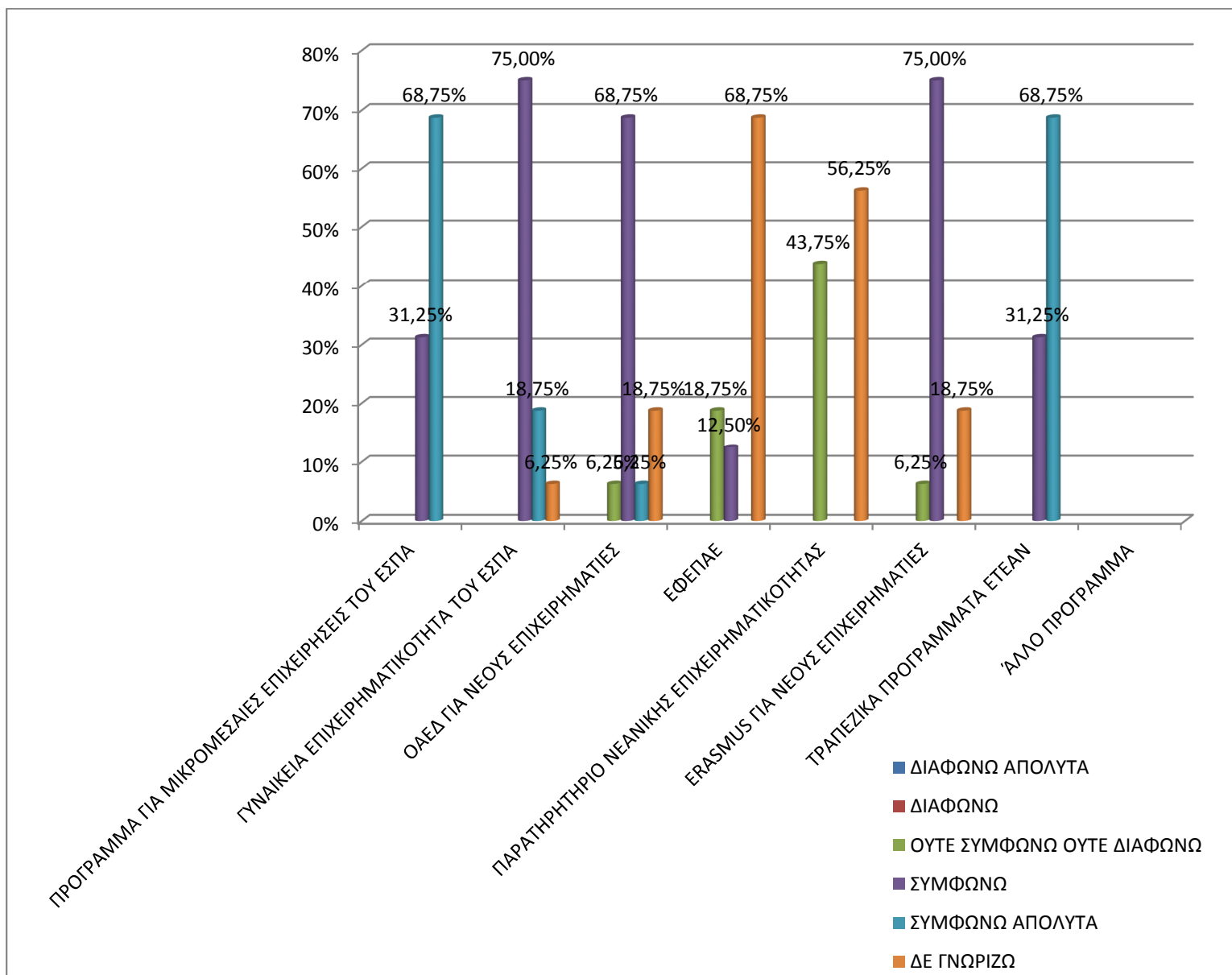
Αντίθετα στην έλλειψη καινοτόμων ιδεών διαφωνούν οι νέοι. Οι άντρες αλλά και οι γυναίκες με ποσοστά 56% και 67% αντίστοιχα, φαίνεται να θεωρούν ότι ιδέες υπάρχουν, τρόποι να υλοποιηθούν δεν υπάρχουν.

Στην έλλειψη κεφαλαίου έναρξης, οι άντρες με ποσοστό 94% θεωρούν ότι είναι ένας λόγος που δεν μπορούν να ξεκινήσουν μία επιχείρηση. Οι γυναίκες αντίθετα με ποσοστό 61% να συμφωνεί, 19% να συμφωνεί απόλυτα και 19% να μην συμφωνεί αλλά ούτε και να διαφωνεί, διαφοροποιούνται από τους άντρες.

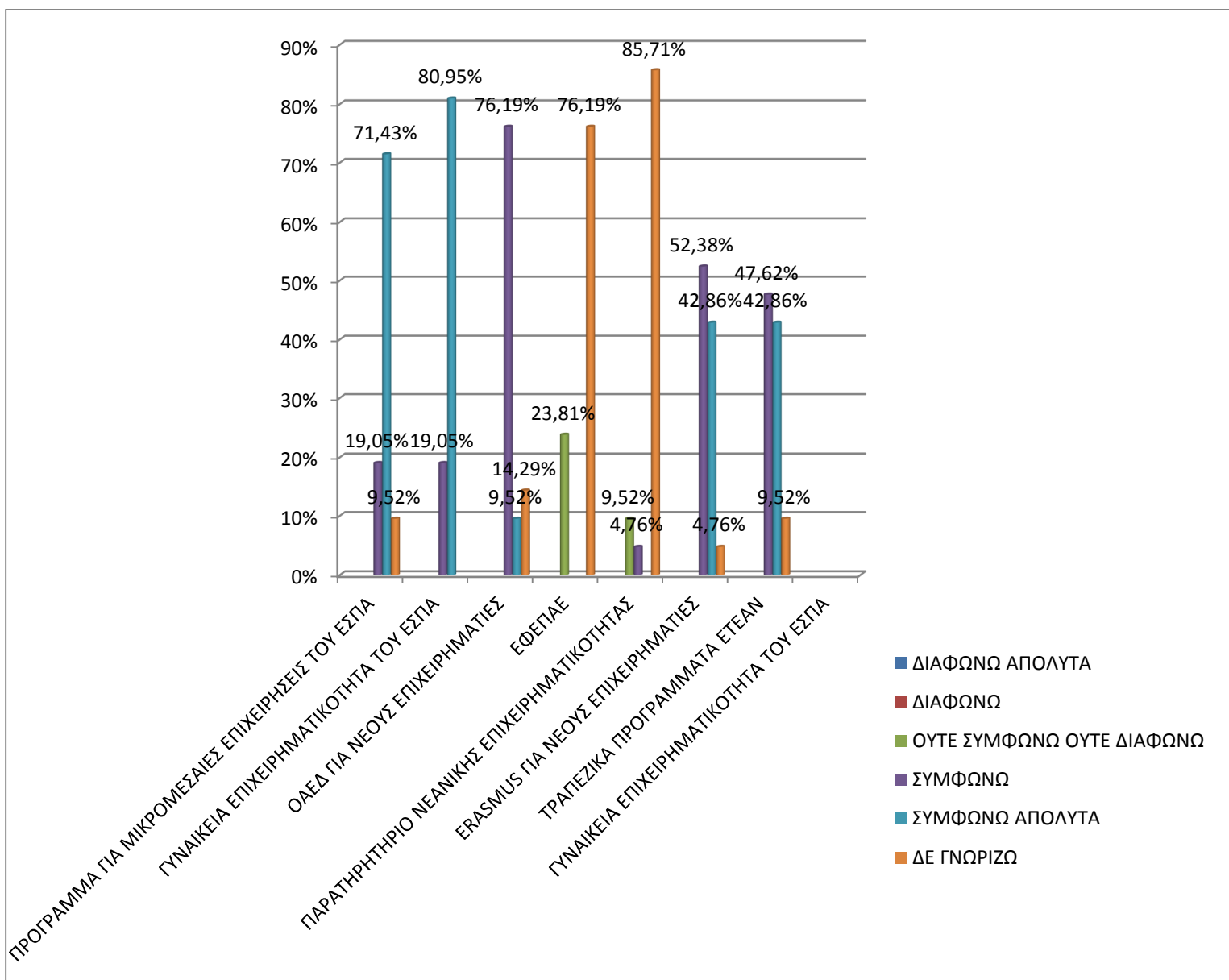
Τέλος στο θέμα ότι δεν είναι εύκολος ο δανεισμός από τις τράπεζες σήμερα, και τα δύο φύλα συμφωνούν απόλυτα με 87% οι άντρες και 95% οι γυναίκες και τα υπόλοιπα ποσοστά απλά συμφωνούν.

Ο τρίτος κύκλος ερωτήσεων αφορούσε στα προγράμματα που μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη της νεανικής επιχειρηματικότητας. Βλέπουμε:

Άντρες

Γυναίκες

Στο πρόγραμμα του ΕΣΠΑ για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στους άντρες σημειώθηκαν τα ποσοστά 68% συμφωνεί απόλυτα και το 31% συμφωνεί. Στις γυναίκες το 71,43% συμφωνεί απόλυτα, το 19% συμφωνεί και το 9,5% δεν το γνωρίζει το πρόγραμμα.

Για το ΕΣΠΑ γυναικείας επιχειρηματικότητας, οι άντρες συμφωνούν κατά 75%, απόλυτα με 18%, ενώ το 6,25 δεν το γνωρίζει. Οι γυναίκες συμφωνούν απόλυτα με ποσοστό 80,9%.

Για το πρόγραμμα του ΟΑΕΔ για νέους επιχειρηματίες, το 76% των γυναικών συμφωνεί, το 9,5% συμφωνεί απόλυτα και το 14% δεν το γνωρίζει σαν πρόγραμμα. Στους άντρες, το 68% συμφωνεί, το 6% απόλυτα και το 18% δεν το γνωρίζει.

Για την επιδότηση του ΕΦΕΠΑΕ, το 12% των αντρών συμφωνεί, το 18% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, ενώ το 68,75% δεν το γνωρίζει. Στις γυναίκες βλέπουμε παρόμοια ποσοστά με το 23% να μην συμφωνεί, αλλά ούτε και να διαφωνεί και το 76% δηλώνει πως δεν το γνωρίζει.

Το Παρατηρητήριο νεανικής επιχειρηματικότητας, βλέπουμε, ότι και αυτό όπως και το ΕΦΕΠΑΕ, δεν το γνωρίζουν. Οι άντρες με ποσοστό 56,25% είπαν πως δεν το γνωρίζουν, ενώ το 43% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί. Στις γυναίκες επίσης, το 85% δεν το γνωρίζει, το 5% συμφωνεί και το 10% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί.

Σχετικά με το ERASMUS για νέους επιχειρηματίες, εδώ βλέπουμε μια μικρή σύγχυση με το Erasmus αφού το 52% των γυναικών συμφωνεί, το 42% συμφωνεί απόλυτα και το 5% δήλωσε μόνο πως δεν το γνωρίζει. Στους άντρες, το 75% συμφωνεί, ένα 6,25% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί και ένα 18% είπε πως δεν το γνωρίζει.

Τέλος για τα τραπεζικά προγράμματα ΕΤΕΑΝ το 68,75 των αντρών συμφωνεί απόλυτα και το 31, 25 συμφωνεί. Στις γυναίκες βλέπουμε παρόμοια ποσοστά με 47% να συμφωνεί και 42% να συμφωνεί απόλυτα, ενώ μόλις το 10% δηλώνει πως δεν το γνωρίζει.

Συμπεράσματα

Η δημιουργία μιας επιχείρησης είναι χρήσιμη τόσο στην ατομική και δημιουργική της πλευρά για τον ίδιο τον επιχειρηματία, όσο και για την οικονομία της χώρας και το κοινό καλό. Σε περιόδους ύφεσης και οικονομικής κρίσης σαν αυτή που περνάει η χώρα μας σήμερα, η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και ειδικότερα η επιχειρηματικότητα των νέων, ίσως είναι η μοναδική ελπίδα να σωθεί η χώρα μας από αυτή την κατάσταση.

Είναι φανερό ότι προσπάθειες γίνονται τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και από την ηγεσία της χώρας μας να στηριχθεί η νεανική επιχειρηματικότητα. Είναι πολύ σημαντικά τα κονδύλια που δίνονται για την οικονομική στήριξη στην έναρξη νέων επιχειρήσεων, όπως είναι το Πρόγραμμα για μικρομεσαίες επιχειρήσεις του ΕΣΠΑ, το Πρόγραμμα Στήριξης της Γυναικείας επιχειρηματικότητας του ΕΣΠΑ, το ΕΦΕΠΑΕ, αλλά και τρόποι στήριξης και βοήθειας στους νέους που επιθυμούν να ξεκινήσουν μια επιχείρηση όπως είναι το Παρατηρητήριο Νεανικής Επιχειρηματικότητας, το Erasmus για νέους επιχειρηματίες και η διευκόλυνση που γίνεται από τα διάφορα τραπεζικά προγράμματα.

Από την έρευνα που έγινε, φάνηκε ότι οι νέοι αν και φοβούνται την παρούσα κοινωνική και οικονομική κατάσταση, παραμένουν όμως αισιόδοξοι στις ιδέες σχετικά με την επιχειρηματικότητα. Ένα άλλο όμως συμπέρασμα τις έρευνας ήταν ότι αρκετά από τα επιδοτούμενα προγράμματα, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν στην έναρξη μιας επιχείρησης, είναι άγνωστα στην πλειοψηφία των εν δυνάμει επιχειρηματιών.

Η νεανική επιχειρηματικότητα φαίνεται να αντιμετωπίζει και άλλα προβλήματα, δεδομένης της οικονομικής κρίσης, την υψηλή φορολογία, την μεγάλη γραφειοκρατία και ιδιαίτερα την οικονομική αστάθεια της χώρας. Αλλά όλα αυτά δεν θα έπρεπε να πτοούν τους νέους, γιατί η ανάγκη για δημιουργία και πρωτοπορία στην σημερινή κοινωνία είναι πιο μεγάλη από ποτέ, όχι μόνο από τους νεώτερους αλλά από όλους. Αλλά αν δεν πρωτοπορήσουν οι νέοι, για να ανοίξουν το μέλλον για ένα καλύτερο αύριο, τότε ποιος θα το κάνει;

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία:

Καραθάνου, Ε. (2012), «Δυνατότητες προσέλκυσης επενδύσεων στην Ελληνική οικονομία». Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2012 από το <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/4615/Karathanou.pdf?sequence=1>

Καρλή, Ε., Μαδεντζόγλου, Ο. (2005) «*Ανάπτυξη και προώθηση της νεανική επιχειρηματικότητας*». Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://195.251.240.254:8080/bitstream/handle/10184/30/kama.pdf?sequence=1>

Λαγουδάκης, Γ. (2012) *Η Ελληνική Κρίση, Μία ψύχραιμη ματιά*. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://www.pandalis.de/de/unternehmen/aktuell-archiv/%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CF%88%CF%8D%CF%87%CF%81%CE%B1%CE%B9%CE%BC%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%AC/>

Λιαρόπουλος, Λ. (2010) , «Οργάνωση Υπηρεσιών και Συστημάτων Υγείας», Διεθνή Συστήματα Υγείας. Β τόμος. Εκδόσεις Βήτα medical arts, Αθήνα

Σαλαβού, Ε. (2006), «*Δρόμοι εξέλιξης στο επιχειρείν, προβληματισμοί καινοτομίας – αλλαγής – επιχειρηματικότητας - μετασχηματισμών*», Καστανιώτη.

Ψαροπούλου, Φ. (2012), «Η σύγχρονη επιχειρηματική πρωτοβουλία: Η περίπτωση της πράσινης επιχειρηματικότητας». Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/5159/1/Psaropoulou.pdf>

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία:

Fagerberg, J. (2003), “*Schumpeter and the revival of evolutionary economics: an appraisal of the literature*”. Journal of evolutionary economics.

Jones, G., George, J. (2003), “*Contemporary Management*”. McGraw – Hill, 3rd edition.

Διαδικτυακές πηγές:

Βάλβη Κατερίνα, Φράγκος Κωνσταντίνος «Εμπόδια της νεανικής επιχειρηματικότητας στην ελληνική κοινωνία και προτάσεις για την βελτίωσή της». Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το

http://www.perceptum.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=51

Ενίσχυση επιχειρηματικότητας νέων. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το

<http://www.efepae.gr/neaniki.html>

ΕΤΕΑΝ: Άμεσα τα χαμηλότοκα δάνεια για κεφάλαιο κίνησης. Ανακτήθηκε στις 3

Ιουλίου 2013 από το <http://www.epidotisimag.gr/2013/05/etean-xamilotoka-daneaia-kefalaio-kinisis/>

Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Erasmus για νέους επιχειρηματίες. Ανακτήθηκε στις 3

Ιουλίου 2013 από το

<http://www.startupgreece.gov.gr/el/content/%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%C2%ABerasmus-%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B5%CF%82%C2%BB>

Η γραφειοκρατία είναι στοιχείο της φυλής μας. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από

το http://www.pame.gr/news/lifestyle/ellada-grafeiokratia.html#.UdQHb_kyYwR

Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2012-2013: Η εξέλιξη των δεικτών της

επιχειρηματικότητας στη διάρκεια της κρίσης. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από

το <http://www.anko-eunet.gr/articles/el/News/readabout/i-epixeirimatikotita-stin-ellada-2011-2012-i-ekseliksi-ton-deikton-tis-epixeirimatikotitas-sti-diarkeia-tis-krisis>

Η μεγέθυνση πριν την κρίση στην Ελληνική Οικονομία. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου

2013 από το <http://www.indepanalysis.gr/?q=node/1287>

Η μείωση των φορολογικών συντελεστών – Το πρώτο βήμα εξόδου από την κρίση.

Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το

<http://plironodikaia.gr/%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF>

<http://www.tovima.gr/finance/finance-news/article/?aid=340526>

Τσακίρη Τόνια «Να ενισχυθεί με «σύστημα» η νεανική επιχειρηματικότητα».

Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://www.tovima.gr/finance/finance-news/article/?aid=340526>

Νέα επιχειρηματικότητα – Ψηφιακή επιχειρηματικότητα. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://www.btconsulting.gr/el/consulting/new-business/new-business.html>

Νεανική επιχειρηματικότητα σε περίοδο οικονομικής κρίσης. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://www.moke.teiath.gr/documents/11076/becf4fc5-c48b-4371-a1d9-3074c3de7cac>

Νεαροί Μεγιστάνες: τα κατάφεραν πριν καν συμπληρώσουν τα 21 τους χρόνια.

Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το

<http://www.slap.gr/epikairoτητα/texnologia/%CE%BD%CE%B5%CE%B1%CF%81%CE%BF%CE%AF-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CF%84%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CF%86%CE%B5%CF%81%CE%B1%CE%BD-21-eton>

Οικονομική κρίση. Αιτίες και αποτελέσματα. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το

http://el.wikibooks.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7.%CE%91%CE%B9%CF%84%CE%AF%CE%B5%CF%82_%CE%

[BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1](#)

Οι online Έλληνες καταναλωτές αγοράζουν τώρα – εκτός από ηλεκτρονικά είδη και εισιτήρια ταξιδιών- είδη σπιτιού, ηλεκτρικές συσκευές αλλά και καλλυντικά.

Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://www.epistimonikomarketing.gr/oi-online-ellines-katanalotes-agorazoun-tora-ektos-apo-ilektronika-eidi-kai-eisitiria-taksidion-eidi-spitiou-ilektrikes-suskeues-alla-kai-kalluntika/>

Παρατηρητήριο Νεανικής Επιχειρηματικότητας. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το

<http://www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=RESOURCE&cresrc=133&cno de=31>

Ποια επιχειρηματικότητα μέσα στην κρίση. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://dynell.gr/2013/01/pia-epichirimatikotita-mesa-stin-krisi/>

Πρωταθλήτρια στην γραφειοκρατία η Ελλάδα. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://www.skai.gr/news/finance/article/159397/protathlitria-stin-grafeiokratia-i-ellada-/#ixzz2Xhk3CFrT>

Πρώτη στην Ευρώπη η Ελλάδα με 62,5% ανεργία στους νέους. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το

<http://www.aerasnews.gr/48415/%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%80%CE%B7-%CE%B7-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CE%BC%CE%B5-625-%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3/>

Τα επαγγέλματα που πάνε καλά μέσα στην κρίση. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://www.inews.gr/98/ta-epangelmata-pou-pane-kala-mesa-stin-krisi.htm>

Τρία προγράμματα για επιδότηση νέων επιχειρήσεων. Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το <http://www.epidotisimag.gr/2013/01/3-programmata-epidotisi-neon-epixeiriseon/>

Κατερίνα Πραματάρη «Ψηφιακή καινοτομία κι επιχειρηματικότητα». Ανακτήθηκε στις 3 Ιουλίου 2013 από το http://www.slideshare.net/eltrun_gr/ss-18830964

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο Νεανικής Επιχειρηματικότητας

1. Φύλο

Άνδρας

Γυναίκα

2. Οικογενειακή κατάσταση

Άγαμος/η

Έγγαμος/η

3. Ηλικία

4. Δηλώστε την άποψή σας σχετικά με τις παρακάτω προτάσεις:

1

4.1 Γενικά

	<i>διαφωνώ απόλυτα</i>			<i>..... έως .....</i>			<i>συμφωνώ απόλυτα</i>			ΔΓ/ΔΑ
	1	2	3	4	5	0				
Είναι δύσκολο να ξεκινήσει κάποιος μία δική του επιχείρηση, λόγω της ελλιπούς οικονομικής στήριξης	☐	☐	☐	☐	☐	☐				
Είναι δύσκολο να ξεκινήσει κάποιος μία δική του επιχείρηση, λόγω των περίπλοκων διαδικασιών	☐	☐	☐	☐	☐	☐				
Το ρίσκο για να ξεκινήσει κάποιος μια επιχείρηση είναι πάρα πολύ μεγάλο	☐	☐	☐	☐	☐	☐				
Το τρέχον οικονομικό κλίμα δεν είναι ευνοϊκό για τους ανθρώπους που θέλουν να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση	☐	☐	☐	☐	☐	☐				

4.2 Ανασταλτικοί παράγοντες νεανικής επιχειρηματικότητας

	<i>διαφωνώ απόλυτα</i>	<i>..... έως .....</i>			<i>συμφωνώ απόλυτα</i>	ΔΓ/ΔΑ
	1	2	3	4	5	0
Η γραφειοκρατία είναι ο σημαντικότερος ανασταλτικός παράγοντας της επιχειρηματικότητας	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Η υψηλή φορολογία του κράτους στις επιχειρήσεις είναι σοβαρό εμπόδιο στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ο φόβος της αποτυχίας και η κακή ψυχολογία της κρίσης επηρεάζουν αρνητικά την επιχειρηματικότητα	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Η στάση της κοινωνίας είναι ανασταλτικός παράγοντας στην επιχειρηματικότητα	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Η επιχειρηματική παιδεία στην χώρα μας είναι ελλιπής για να βοηθήσει στην νεανική επιχειρηματικότητα	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Η έλλειψη καινοτόμων ιδεών είναι ο σοβαρότερος ανασταλτικός παράγοντας την επιχειρηματικότητα	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Η έλλειψη κεφαλαίου έναρξης είναι σοβαρός ανασταλτικός παράγοντας της επιχειρηματικότητας	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ο δύσκολος δανεισμός από τις τράπεζες είναι σοβαρός ανασταλτικός παράγοντας της επιχειρηματικότητας	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Πόσο τα παρακάτω προγράμματα (που γνωρίζετε) μπορούν πραγματικά να βοηθήσουν στην ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας. Σε περίπτωση που δεν γνωρίζετε κάποιο πρόγραμμα τότε απαντήστε – δεν ξέρω/δεν απαντώ.

	<i>Πολύ λίγο</i>	<i>..... έως .....</i>			<i>Πάρα πολύ</i>	ΔΓ/ΔΑ
	1	2	3	4	5	0
Πρόγραμμα για μικρομεσαίες επιχειρήσεις του ΕΣΠΑ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Γυναικεία επιχειρηματικότητα του ΕΣΠΑ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ΟΑΕΔ για νέους επιχειρηματίες	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ΕΦΕΠΑΕ

—	—	—	—	—	—
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Παρατηρητήριο Νεανική Επιχειρηματικότητα

☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Erasmus για νέους επιχειρηματίες

☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Τραπεζικά προγράμματα ΕΤΕΑΝ

☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Άλλο πρόγραμμα.....

☐	☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Αριθμός ερωτηματολογίου.....

Σας ευχαριστούμε πολύ για τη συνεργασία.